

Kombinerad Företagsförsäkring

Innehållsförteckning

EGENDOMSFÖRSÄKRING

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet
2. När försäkringen gäller
3. Var försäkringen gäller
 - 3.1 På försäkringsställe
 - 3.2 På annan plats
 - 3.3 Under transport
4. Vad som är försäkrat
 - 4.1 I försäkringsbrevet nämnd egendom
 - 4.2 Fribelopp vid försäkring av maskinerier och/eller varor
 - 4.2.1 Arbetstagares egendom
 - 4.2.2 Kunders egendom
 - 4.2.3 Lagrad information och licenser
 - 4.2.4 Pengar och värdehandlingar
 - 4.2.5 Hyrd försäkringslokal
 - 4.2.6 Egen bekostad fast inredning
 - 4.2.7 Glas och Skylt
 - 4.2.8 Ovanstående beloppsbegränsningar gäller om inte annat anges i försäkringsbrevet.
 - 4.3 Fribelopp vid försäkring av byggnad
 - 4.3.1 Till byggnad hörande anläggningar och system utanför byggnad och inom fastigheten för:**
 - 4.3.2 Trädgård, tomt, markanläggningar och vattendrag**
5. Vad som inte är försäkrat
6. Vad försäkringen gäller för och inte gäller för
 - 6.1 Brand och naturskador
 - 6.1.1 Brand
 - 6.1.2 Naturskador och dammgenombrott
 - 6.1.3 Undantag
 - 6.1.4 Högsta ersättning
 - 6.2 Inbrott, stöld och skadegörelse samt rån och överfall
 - 6.2.1 Inbrott, stöld och skadegörelse i försäkringslokal
 - 6.2.2 Inbrott i godkänd inbrottskyddad förvaringsenhet
 - 6.2.3 Skadegörelse och stöld på försäkringsställe, utan samband med inbrott
 - 6.2.4 Rån och överfall
 - 6.2.5 Läsändringar
 - 6.2.6 Öppen stöld
 - 6.2.7 Undantag
 - 6.2.8 Högsta ersättning
 - 6.3 Vatten
 - 6.3.1 Oförutsedd utströmning
 - 6.3.2 Åtkomst- och återställandekostnad
 - 6.3.3 Undantag
 - 6.4 Allrisk
 - 6.4.1 Omfattning
 - 6.4.2 Undantag

6.4.3 Egendom som inte omfattas

7. Försäkringsbelopp

- 7.1 Fullvärdesförsäkring
- 7.2 Förstarisikförsäkring
- 7.3 Investering och prisändring
- 7.4 Index; fullvärdesförsäkrad byggnad
- 7.5 Uppgifter för förnyat försäkringsavtal

8. Säkerhetsföreskrifter

- 8.1 Allmänt
- 8.2 Samtliga skadehändelser; larm
- 8.3 Samtliga skadehändelser; programvara och datainformation
- 8.4 Brand
 - 8.4.1 Brandsläckning och brandlarm
 - 8.4.2 Branddörrar och annan sektionering
 - 8.4.3 Brännbart material som förvaras utomhus
 - 8.4.4 Batteriladdning
 - 8.4.5 Tobaksrökning
 - 8.4.6 Revisionsbesiktning av elektrisk starkströmsanläggning
 - 8.4.7 Heta arbeten
- 8.5 Inbrott
 - 8.5.1 Krav på mekaniskt inbrottskydd
 - 8.5.2 Hantering av nyckel, kort, kod och låskombination
- 8.6 Rån och överfall
 - 8.6.1 Hantering av pengar och värdehandlingar inom försäkringslokal på försäkringsställe
 - 8.6.2 Hantering av pengar och värdehandlingar samt viss stöldbegärlig egendom utanför försäkringslokal
- 8.7 Transport
- 8.8 Skadegörelse på och stöld av lös egendom
- 8.9 Snötryck och snöras
 - 8.9.1 Snöröjning på tak
- 8.10 Vattenskador
 - 8.10.1 Skydd mot frysning
 - 8.10.2 Utförande av vissa installationer och tätskikt
 - 8.10.3 Skydd av varor i källarlokal
- 8.11 Påföljd när säkerhetsföreskrift inte följts
- 8.12 Samtidig skada

9. Åtgärder vid skada

- 9.1 Räddningsplikt
- 9.2 Skadeanmälan och preskription
- 9.3 Skyldighet att dokumentera skada samt medverka vid reglering och besiktning

10. Skadevärderingsregler

- 10.1 Värdering av skada på byggnad och byggnadsdel
 - 10.1.1 Byggnad som återställs
 - 10.1.2 Byggnad med kulturell särart
 - 10.1.3 Hinder på grund av lag eller myndighets föreskrift
 - 10.1.4 Merkostnad till följd av myndighetskrav eller ändrade byggnormer
 - 10.1.5 Värdering av skada på byggnadsdel
 - 10.1.6 Byggnad som inte återställs
- 10.2 Värdering av skada på maskiner och inventarier
 - 10.2.1 Maskiner och inventarier som återställs
 - 10.2.2 Speciella värderingsregler för viss egendom
 - 10.2.3 Maskiner och inventarier som inte återställs
- 10.3 Värdering av varor
 - 10.3.1 Varor anskaffade för försäljning

- 10.3.2 Varor som den försäkrade tillverkat
 - 10.3.3 Varor som är sålda och färdiga för leverans
 - 10.4 Värdering av övrig egendom
 - 10.4.1 Arbetstagares egendom
 - 10.4.2 Kunders egendom
 - 10.4.3 Ritningar, arkivalier och datainformation
 - 10.4.4 Trädgård, tomt, markanläggningar och vattendrag
 - 10.4.5 Pengar och värdehandlingar
 - 11. Ersättningsregler
 - 11.1 Ersättningsposter och avdrag
 - 11.2 Röjnings- och räddningskostnader
 - 11.2.1 Röjningskostnader
 - 11.2.2 Räddningskostnader
 - 11.2.3 Högsta ersättning
 - 11.3 Självrisk
 - 11.3.1 Grundsjälvrisk
 - 11.3.2 Tilläggsjälvrisk
 - 11.3.3 Flera samtidiga skador
 - 11.4 Kostnader som inte ersätts
 - 11.4.1 Kostnader för forceringsåtgärder
 - 11.4.2 Kostnader för medverkan i skaderegleringen
 - 11.5 Underförsäkring
 - 11.5.1 Fullvärdesförsäkring av byggnad
 - 11.5.2 Förstariskförsäkring
 - 11.5.3 Omsättningsbaserad försäkring
 - 11.5.4 Röjnings- och räddningskostnad vid underförsäkring
 - 11.6 Inteckningshavare
 - 11.7 Mervärdesskatt
 - 11.8 Skadeersättningsregler i övrigt
 - 11.9 Tidpunkt för betalning av ersättning och ränta
 - 12. Tabell för värdeminskningssavdrag
- AVBROTTSFÖRSÄKRING**
- 1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet
 - 2. När försäkringen gäller
 - 3. Ansvarstid
 - 4. Var försäkringen gäller
 - 5. Vad försäkringen gäller för
 - 6. Vad försäkringen inte gäller för
 - 7. Försäkringsbelopp och högsta ersättning
 - 7.1 Försäkringsbelopp
 - 7.2 Högsta ersättning
 - 7.3 Uppgifter för förnyat försäkringsavtal
8. Säkerhetsföreskrifter
9. Räddningsplikt
10. Skadeanmälan och preskription
11. Skyldighet att dokumentera skada samt medverka vid reglering och besiktning
12. Skadevärderingsregler
 - 12.1 Förlust av täckningsbidrag
 - 12.1.1 Täckningsbidrag under jämförelseperioden
 - 12.1.2 Förväntat täckningsbidrag
 - 12.1.3 Faktiskt täckningsbidrag
 - 12.1.4 Skadebeloppet
 - 12.2 Extrakostnader
 - 12.3 Hyresförlust

13. Ersättningsregler

- 13.1 Ersättningsposter och avdrag
- 13.2 Räddningskostnader
- 13.3 Kostnader för medverkan i skaderegleringen
- 13.4 Tidpunkt för betalning av ersättning och ränta
- 13.5 Underförsäkring
 - 13.5.1 Avbrott och extrakostnader
 - 13.5.2 Hyresförlust
 - 13.5.3 Räddningskostnader
- 13.6 Mervärdesskatt

14. Karenstid och självrisk

- 14.1 Karenstid
- 14.2 Självrisk

ANSVARSFÖRSÄKRING

- 1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet
- 2. När försäkringen gäller
- 3. Var försäkringen gäller
- 4. Vad försäkringen gäller för
 - 4.1 Person- och sakskada
 - 4.2 Ingrediens- och komponentskada
 - 4.3 Skada enligt personuppgiftslagen
 - 4.4 Miljöskada
 - 4.4.1 Byggherreansvar
 - 4.4.2 Miljöskada pga tillfälligt fel

5. Åtagande

- 6. Vad försäkringen inte gäller för
 - 6.1 Uppsåt och grov vårdslöshet
 - 6.2 Skada på levererad produkt eller felaktigt utfört arbete
 - 6.3 Ren förmögenhetsskada
 - 6.4 Garanti eller annat särskilt åtagande
 - 6.5 Arbetskada och patientskada
 - 6.6 Vissa hälsorisker
 - 6.7 Blodbanker
 - 6.8 Produktansvar för explosiva varor
 - 6.9 Trafikskador
 - 6.10 Fartyg, flyg- och flygplatsansvar
 - 6.11 Omhändertagen egendom
 - 6.12 Kända fel och bristfälliga undersökningar
 - 6.13 Böter, viten och straffskadestånd
 - 6.14 Åsidosättande av lag eller myndighets föreskrift
 - 6.15 Gradvis uppkommen miljöskada
 - 6.16 Rådgivande verksamhet (konsultuppdrag)
 - 6.17 Försäkrads egendom och krav mellan de försäkrade

7. Försäkringsbelopp

- 7.1 Sammanlagd ersättningsskyldighet
- 7.2 Hyrd försäkringslokal
- 7.3 Serieskada
- 7.4 Miljöskada
- 7.5 Skada enligt personuppgiftslagen

8. Säkerhetsföreskrifter

9. Åtgärder vid skada

- 9.1 Räddningsplikt
- 9.2 Skadeanmälan
- 9.3 Skyldighet att dokumentera skada samt medverka vid reglering och besiktning
- 9.4 Förlikning

9.5 Ansvarsbegränsning i avtal

10. Ersättningsregler

- 10.1 Ersättningsposter och avdrag
- 10.2 Räddningskostnad
- 10.3 Kostnader för medverkan i skaderegleringen
- 10.4 Mervärdesskatt
- 10.5 Räntebestämmelser

11. Självrisk

- 11.1 Grundsjälvrisk
- 11.2 Förhöjd självrisk

RÄTTSSKYDDSFÖRSÄKRING

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

2. När försäkringen gäller

- 2.1 Huvudregel
- 2.2 Om försäkringen varit i kraft kortare tid än två år
- 2.3 Om försäkringen upphört

3. Var försäkringen gäller

4. Vad försäkringen gäller för

- 4.1 Tvister
- 4.2 Brottmål
- 4.3 Skattemål

5. Vad försäkringen inte gäller för

- 5.1 Brottmål
- 5.2 Tvister mellan försäkrade etc
- 5.3 Patent och annan immaterialrätt
- 5.4 Arbetsvist
- 5.5 Småmål
- 5.6 Trafikförsäkring och ansvarsförsäkring
- 5.7 Fordon
- 5.8 Borgensåtagande
- 5.9 Fordringar och överlåtna anspråk
- 5.10 Konkurs
- 5.11 Annan fastighet
- 5.12 Fastighets- och miljödomstol
- 5.13 Marknadsföringslagen
- 5.14 VD- och styrelseansvar
- 5.15 Obefogat intresse
- 5.16 Skattemål

6. Försäkringsbelopp

7. Val av ombud

8. Ersättningsregler

- 8.1 Kostnader som ersätts
- 8.2 Kostnader som inte ersätts
- 8.3 Utbetalning av ersättning
- 8.4 Återkrav
- 8.5 Preskription
- 8.6 Mervärdesskatt

9. Självrisk

DEFINITIONER

OM VI INTE SKULLE KOMMA ÖVERENS

Utöver detta kan försäkringen kompletteras med olika tilläggförsäkringar. Mer information om dessa finns i broschyren och på vår hemsida www.alands.se

Observera att man kan välja en mer begränsad omfattning än den ovan nämnda. Av försäkringsbrevet framgår vilka delar – och vilka moment av egendomsförsäkringen – som ingår. Kontrollera därför innehållet i

försäkringsbrevet, så att uppgifterna gällande omfattning, försäkrad egendom, försäkringsbelopp, självrisker, adress- och företagsuppgifter etc är korrekta. För att du ska vara rätt försäkrad är det också viktigt att du meddelar oss eventuella förändringar.

Försäkringen skyddar din egendom mot de vanligaste skadehändelserna, men det finns naturligtvis också begränsningar i försäkringskyddet. Därför är det viktigt att läsa dessa och andra gällande försäkringsvillkor. Fokusera särskilt på begränsningarna, som finns i de blå rutorna under rubriken "Vad försäkringen inte gäller för" i respektive avsnitt.

Säkerhetsföreskrifter

I försäkringsvillkoren finns flera säkerhetsföreskrifter som du, dina anställda och företag som du anlitar måste följa. Syftet med dessa föreskrifter är att förhindra att företaget drabbas av skador. Om föreskrifterna inte följs kan ersättningen vid skada minskas eller helt utebli. Säkerhetsföreskrifterna är samlade under egen rubrik i respektive avsnitt, såsom i Egendom punkt 8, där du bland annat hittar regler om säkerhetskopiering av datainformation i 8.3, heta arbeten i 8.4 och krav på inbrottskydd i 8.5. Kravnivån när det gäller inbrottskyddet indelas i tre olika skyddsklasser enligt separata villkor. Av försäkringsbrevet framgår vilken skyddsklass som gäller för er verksamhet.

Åtgärder vid skada

Du måste anmäla en skada så snart som möjligt, senast inom 6 månader från det att skadan inträffade. I annat fall går du miste om ersättningen.

Försäkringsgivare

Ålands Försäkringar Ab Köpmansgatan 6, PB 64, AX-22101 MARIEHAMN Telefon +358-18-27600, Fax +358-18-27613 e-post: info@alands.se www.alands.se

Ord och uttryck

Ord och uttryck i *kursiv stil* förklaras under "Definitioner" i slutet av villkoret. Med "vi", "vår", "oss" och liknande avses försäkringsgivaren, dvs Ålands Försäkringar Ab.

EGENDOMSFÖRSÄKRING

Försäkringen ingår om det anges i försäkringsbrevet.

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven verksamhet och gäller för:

- försäkringstagaren såsom ägare av försäkrad egendom
- annan än försäkringstagaren om denne är namngiven i försäkringsbrevet
- annan ägare av försäkrad egendom om försäkringstagaren är ersättningsskyldig för eller i skriftligt avtal med ägaren åtagit sig att försäkra egendomen
- försäkringstagarens arbetstagare och kunder enligt 4.2.1 och 4.2.2.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under försäkringstiden.

3. Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller på nedanstående platser och under transport.

3.1 På försäkringsställe

Försäkringen gäller på *försäkringsställe*.

3.2 På annan plats

Försäkringen gäller vid tillfällig förvaring, varmed avses en sammanhängande tid om högst 12 månader, på annan plats inom Norden för nedanstående objekt kategorier.

Ersättning betalas upp till det belopp som anges för egendomen i fråga i försäkringsvillkoren, dock maximalt med 5 bb sammanlagt per skada för *maskiner och inventarier, varor, kundens egendom och lagrad information och licenser*, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

Försäkringen omfattar inte egendom som:

- försäkringstagaren yrkesmässigt hyr ut eller leasar ut
- är *pengar och värdehandlingar*
- förvaras på eller i anslutning till *arbetsområde för entreprenadverksamhet*
- är *stöldbegärlig egendom* till den del skadebeloppet vid inbrottsskada överstiger 1 bb
- transporteras (se istället 3.3).

3.3 Under transport

Försäkringen gäller under *transport* inom Norden, varmed avses att egendomen utan uppehåll medförs till eller från *försäkringsställe*. Ersättning betalas upp till 5 bb, om inget annat anges i försäkringsbrevet (se punkt 6.2.8 när det gäller *rån och överfall*).

Ersättning betalas inte för skada:

- vid yrkesmässig transportverksamhet
- på egendom och material under *transport* till eller från *arbetsområde* för *entreprenadverksamhet*
- på egendom som normalt finns i *fordonet*, t.ex. utrustning och verktyg i servicebil
- genom temperaturpåverkan

4. Vad som är försäkrat

4.1 I försäkringsbrevet nämnd egendom

Försäkringen inkluderar egendom som angetts med *objekttyp* eller på annat sätt i försäkringsbrevet.

Egendomen är försäkrad upp till det försäkringsbelopp och med den omfattning som anges i försäkringsbrevet.

4.2 Fribelopp vid försäkring av maskinerier och/eller varor

Vid försäkring av *maskiner och inventarier* och/eller varor ingår även följande egendom i försäkringen, upp till nedan angivna belopp. Eventuella avvikande belopp framgår av försäkringsbrevet, vilka i så fall utgör högsta ersättning.

Försäkringen gäller med den omfattning som anges för *maskiner och inventarier* och/eller *varor*, vid olika nivåer den mest omfattande. För glas och skylt (punkt 4.2.7) gäller dock alltid omfattning enligt 6.1 – 6.4.

Endast ett fribelopp per kategori gäller, och det kan således inte adderas med motsvarande fribelopp i eventuella andra tillämpliga villkor.

4.2.1 Arbetstagares egendom

Ersättning betalas för *arbetstagares egendom* upp till 0,2 bb för varje arbetstagare, dock inte *pengar och värdehandlingar*.

4.2.2 Kundens egendom

Ersättning betalas för *kundens egendom* upp till 2 bb totalt för samtliga kunder, dock inte *pengar och värdehandlingar*.

4.2.3 Lagrad information och licenser

Ersättning betalas upp till 2 *bb* för *ritningar* och *arkivalier*, *datainformation* samt *licenser* för nyttjanderätt till standardprogram.

4.2.4 Pengar och värdehandlingar

Ersättning betalas för *pengar* och *värdehandlingar* upp till:

- 1 *bb* vid förvaring i låst *inbrottskyddad förvaringsenhet* godkänd för det belopp eller värde som förvaras i enheten
- 0,2 *bb* vid förvaring på annat sätt. (Se punkt 6.2.8 när det gäller *rån* och överfall).

4.2.5 Hyrd försäkringslokal

Ersättning betalas för hyrd försäkringslokal upp till 1 *bb*. Till denna kategori hör inte glas och skylt, som regleras i punkt 4.2.7 nedan.

4.2.6 Egen bekostad fast inredning

Ersättning betalas för *egen bekostad fast inredning* upp till 1 *bb*.

4.2.7 Glas och Skylt

Ersättning betalas för skada enligt punkt 6.1 – 6.4 inom *försäkringsställe* på *glas* och *skylt*, samt på dessa utförd utsmyckning i form av inristning, dekalering eller liknande.

Vid ersättningsbar glas- och skyltskada betalas även skada på:

- egendom i *försäkringslokal* som är en direkt följd av glasskadan samt återställande av skyltning
- målning, plastfilm, etsning, blåstring och larmkomponent på glaset.

Ersättning betalas inte för skada på växthus och plasthall eller i dessa befintlig egendom, och inte heller för skada genom sprängningsarbete.

Ersättning betalas till 10 *bb* vid annan skadehändelse än Brand (6.1) eller Naturskada (6.2) på glas i dörr och fönster.

Vid skada på glas i hyrd *försäkringslokal* som försäkringstagaren enligt hyreskontraktet är skyldig att svara för, betalas ersättning dock maximalt upp till 2 *bb*.

För skada på glas i inredning och *skylt* betalas ersättning upp till 2 *bb*.

4.2.8 Ovanstående beloppsbegränsningar gäller om inte annat anges i försäkringsbrevet.

4.3 Fribelopp vid försäkring av byggnad

Vid försäkring av *byggnader* omfattar försäkringen även nedan angiven egendom till där angivna belopp. Eventuella avvikande belopp framgår av försäkringsbrevet, vilka i så fall utgör högsta ersättning. Försäkringen gäller med den omfattning som anges för *byggnader*, vid olika nivåer den mest omfattande.

4.3.1 Till byggnad hörande anläggningar och system utanför byggnad och inom fastigheten för:

- vatten, värme och avlopp
- ventilation, luftkonditionering, gas och el
- data-, tele- och TV-kommunikation utan särskild beloppsbegränsning.

4.3.2 Trädgård, tomt, markanläggningar och vattendrag

Ersättning betalas för *trädgård, tomt, markanläggningar* och *vattendrag* upp till 5 *bb*.

5. Vad som inte är försäkrat

Följande egendom omfattas endast om det anges i försäkringsbrevet:

- trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon samt registreringspliktiga släpfordon samt tillbehör och utrustning till dessa
- spårbundna fordon, luftfartyg, skepp, båtar och pontoner samt fast monterad utrustning på eller i dessa
- egendom förvarad utomhus eller i container uppställd utomhus
- egendom som försäkringstagaren hyr ut eller leasar ut
- båthus, brygga, sjöbod, växthus, plasthall, tält eller liknande, samt egendom däri
- sådana delar av maskinfundament, byggnadsgrund eller grundmur, som ligger lägre än såväl lägsta källargolv som angränsande jord- och vattenyta
- produktiv skog och skogsmark

6. Vad försäkringen gäller för och inte gäller för

Försäkringen gäller för det lagliga intresse som består i att värdet av försäkrad egendom inte minskar eller går förlorat. Med skada under detta avsnitt avses fysisk skada och/eller förlust av egendomen.

Försäkringen omfattar nedanstående skadehändelser om så framgår av försäkringsbrevet. Observera även undantagen i de allmänna avtalsbestämmelserna SVAA, samt bestämmelserna om självrisk i 11.3.

6.1 Brand och naturskador

Observera även säkerhetsföreskrifterna i 8.4.

6.1.1 Brand

Ersättning betalas för skada genom:

- brand, varmed avses eld som kommer lös
- åskslag eller annat plötsligt och oförutsett elfenomen på *elektrisk utrustning* med spänning om högst 400 V och *datainformation*, t.ex. kortslutning, överslag, ljusbåge eller överspänning
- explosion
- luftfartyg som störtar eller föremål som faller ned från luftfartyg
- frätande gas som strömmar ut plötsligt och oförutsett när utströmningen orsakas av en identifierbar händelse
- sotutströmning från eldstad som är plötslig och oförutsedd samt uppstår i samband med eldning
- släckmedel, som oförutsett strömmar ut från sprinkleranläggning eller brandsläckare
- torrkokning, oavsett om eld kommit lös.

6.1.2 Naturskador och dammgenombrott

Ersättning betalas för skada genom:

- storm, varmed avses vind med en hastighet av minst 21 meter per sekund, då egendomen skadas av vindkraften eller av föremål som stormen blåst omkull eller fört med sig
- hagel
- snötryck och snöras, varmed avses skada som uppkommer i direkt samband med extrem nederbördsmängd, plötsliga väderomslag eller andra extrema väderförhållanden, under förutsättning att det pga. väderbetingelserna inte varit möjligt att undanröja snön och att tidigare snöbelastning inte väsentligt påverkat skadan

om skadan drabbar försäkrad *byggnad* och/eller försäkrad egendom däri:

- genombrott av dammbyggnad avsedd för vattenverk och branddamm (dammgenombrott)
- ras varmed avses att jordmassor, klippblock eller stenar plötsligt och oförutsett kommer i rörelse och avsevärt ändrar läge – samt jordskalv med minst styrka 4 enligt Richterskalan
- lavin
- vulkanutbrott
- översvämning, varmed avses att vatten genom:
 - skyfall (minst 1 mm per minut eller 50 mm per dygn)
 - snösmältning
 - stigande hav, sjö eller vattendrag, om vattennivån överstiger medelvattenståndet med minst 120 cm

från markytan strömmar direkt in i *byggnad* (alltså inte genom grund eller liknande) eller tränger upp ur avloppslednings öppning eller därtill anslutna anordningar, t.ex. handfat, toalettstol eller golvbrunn.

Ersättning betalas också för skada pga. nederbörd eller kyla som står i direkt samband med och är en oundviklig följd av ersättningsbar storm-, hagel-, snötrycks- eller snörasskada enligt ovan.

6.1.3 Undantag

Brand Ersättning betalas inte för skada genom:

- elfenomen på annan egendom än *elektrisk utrustning* och *datainformation*
- sprängningsarbete
- hetta, t.ex. från eldstad, spis eller liknande
- att glöd eller upphettat föremål svett eller bränt hål på egendom utan att brand uppstått.

Naturskador Ersättning betalas inte för:

- skada på *trädgård, tomt och markanläggningar*
- skada som enbart består i ytliga sprickbildningar på *byggnad* som inte påverkar *byggnadens* funktionsduglighet
- skada genom sjöhävning, vågrörelser eller is, även om sådan skada inträffar i samband med storm
- storm-, hagel-, snötrycks- eller snörasskada på:
 - revetering, puts eller skorstensbeklädnad såvida inte skadan orsakas av föremål som stormen blåst omkull, ryckt loss eller brutit sönder
 - mur, staket, vindskydd och plank
 - växthus, plasthall och tält samt i dessa befintlig egendom
 - *byggnad*, på denna fast monterad egendom och egendom förvarad *i byggnad*, om skadans uppkomst eller omfattning beror på felaktigt byggnadsarbete, felaktig byggnadskonstruktion, ingrepp i bärande byggnadskonstruktion, eftersatt underhåll, åldersförändring, angrepp av röta eller *skadedjur*
- skada genom översvämning på båthus, sjöbod, växthus, plasthall, tält eller liknande och i dessa förvarad egendom samt brygga
- genombrott av dammbyggnad avsedd för magasinering av vatten för kraftverk
- skada genom enbart sättning i mark eller grund
- skada genom ras om skadan orsakats av:
 - gruvdrift
 - anläggningsarbeten såsom sprängning, schaktning, pålning eller liknande
 - vatten- eller vågerosion.

6.1.4 Högsta ersättning

Vid dammgenombrott, ras och lavin betalas ersättning upp till:

- 70 bb vid skada på *byggnad*
- 70 bb vid skada på lös egendom inom varje *försäkringsställe*, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

Vid översvämning betalas ersättning upp till:

- 10 bb vid skada på byggnad
- 10 bb vid skada på lös egendom inom varje försäkringsställe, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

Observera vad som gäller vid samtidig egendoms- och avbrottsskada enligt 8.12.

6.2 Inbrott, stöld och skadegörelse samt rån och överfall

Observera även säkerhetsföreskrifterna i 8.5 och 8.6.

6.2.1 Inbrott, stöld och skadegörelse i försäkringslokal

Ersättning betalas för skada genom stöld och skadegörelse i samband med:

- inbrott då någon olovligen med våld bryter sig in i eller med dyrk tar sig in i *försäkringslokal*
- att någon med våld bryter sig ut ur *försäkringslokal*. Detta gäller om stölden och skadegörelsen begås av någon som olovligen dröjt sig kvar i *försäkringslokal*
- att någon olovligen tar sig in i *försäkringslokal* med för låset avsedd nyckel som stulits vid inbrott i:
 - lokal på annan plats som uppfyller samma krav på inbrottskydd som gäller för det *försäkringsställe* där stölden eller skadegörelsen sker, eller
 - bostad på annan plats än *försäkringsställe*, eller
 - bostad på *försäkringsställe* då den som haft hand om nyckeln vistas där
- att någon utifrån stjälar egendom genom krossat eller uppbrutet fönster (sk. smash and grab) utan att ta sig in i *försäkringslokal*.

6.2.2 Inbrott i godkänd inbrottskyddad förvaringsenhet

Ersättning betalas för skada genom skadegörelse på och stöld ur låst godkänd *inbrottskyddad* förvaringsenhet om någon tagit sig in i eller dröjt sig kvar i *försäkringslokal* på ett sådant sätt som beskrivs i 6.2.1 och förvaringsenheten:

- forceras genom uppbyggnad, sprängning eller annat våld
- bortfors
- öppnas med nyckel som stulits genom inbrott i:
 - *lokal* på annan plats som uppfyller samma krav på inbrottskydd som gäller för det *försäkringsställe* där stölden eller skadegörelsen sker, eller
 - bostad på annan plats än *försäkringsställe*, eller
 - bostad på *försäkringsställe* då den som haft hand om nyckeln vistas där.

6.2.3 Skadegörelse och stöld på försäkringsställe, utan samband med inbrott

Ersättning betalas för skada genom att någon olovligen begår:

- skadegörelse på *byggnad* eller stöld av egendom som enligt lag hör till byggnad
- skadegörelse på eller stöld av egendom som monterats på *byggnad* såsom markis, värmepump, belyningsarmatur, antenn eller liknande
- skadegörelse på hyrd lokal om försäkringstagaren enligt hyreskontraktet är skyldig att betala skadan
- skadegörelse på i *försäkringslokal* befintlig lös egendom som är inbrottsförsäkrad

6.2.4 Rån och överfall

Ersättning betalas för egendomsskada genom *rån* eller *överfall* riktat mot försäkringstagaren eller dennes arbetstagare.

6.2.5 Låsändringar

Ersättning betalas för låsändringar i dörr, port och fönster till *försäkringslokal* på *försäkringsställe* om nyckel, passerkort eller kod som förvaras hos försäkringstagaren, dennes arbetstagare eller ombud stjäls genom inbrott eller rån och låsändringar på grund därav är skäligen påkallade för att undvika ytterligare skada.

6.2.6 Öppen stöld

Ersättning betalas för skada genom stöld av varor under ordinarie arbetstid inom försäljningslokal under förutsättning att stölden upptäcks av försäkringstagaren eller dennes anställda under pågående handling

6.2.7 Undantag

Ersättning betalas inte för:

- skada som består av svinn
- skada genom skadegörelse:
 - som orsakas av klotter eller graffiti
 - på *trädgård*, *tomt* och *markanläggningar*
 - av hyrestagare eller annan person som har nyttjanderätt till den egendom som skadas
- skada genom rån och överfall då:
 - den skadade egendomen utgörs av *pengar* och *värdehandlingar* om den eller de som utsätts för *rån* eller *överfall* inte fyllt 18 år (vid rån eller överfall i försäkringslokal gäller dock inte denna åldersgräns)
 - den eller de som utsätts för *rån* eller *överfall* medverkat till skadan
- kostnad för låsändringar till gemensamma utrymmen såsom vind, källare, garage, tvättstuga, trappuppgång, hiss, pannrum och övriga serviceutrymmen i fastigheten.

6.2.8 Högsta ersättning

Ersättning betalas upp till försäkringsbeloppet för respektive egendom enligt avsnitt 4 ovan, dock högst:

- 0,5 *bb* för vin och sprit som förvaras fritt i *försäkringslokal*
- 3 *bb* för låsändringar i samtliga försäkrade byggnader
- 0,2 *bb* per fönster vid tillgrepp av *stöldbegärlig egendom* vid tillgrepp utifrån genom krossat eller uppbrutet fönster utan att ta sig in i *försäkringslokal* (sk smash and grab), såvida inte fönstrets nedre kant är belägen minst 2 m ovan mark eller annat fast ståplan (t.ex. elskåp eller avsats), eller är särskilt skyddat enligt föreskrifterna i de separata skyddsklassvillkoren.
- 1 *bb* för skada genom öppen stöld enligt 6.2.6
- 2 *bb* för *rån* och *överfall*, inom eller utanför *försäkringslokal*, avseende *pengar* och *värdehandlingar*
- 10 *bb* för *rån* och *överfall*, utanför *försäkringslokal*, avseende annan egendom än pengar och värdehandlingar.

Ovanstående beloppsbegränsningar gäller om inte annat anges i försäkringsbrevet.

6.3 Vatten

6.3.1 Oförutsedd utströmning

Ersättning betalas för skada till följd av oförutsedd utströmning av:

- vatten eller annan vätska från ledningssystem för vatten, värme och avlopp med därtill anslutna anordningar samt från akvarium
- vatten från invändigt våtutrymme, t.ex. dusch- och badrum, som har golvbrunn och tätskikt för att förhindra utströmning
- olja, vattenånga eller annan vätska från ledningssystem för lokaluppvärmning med därtill anslutna anordningar
- kylmedel eller vätska från kyl- eller frysanläggning
- vatten från grundvattengrop eller brunn vid plötsligt och oförutsett fel på pumpmaskineriet eller vid strömavbrott.

6.3.2 Åtkomst- och återställandekostnad

Vid skada på försäkrad *byggnad* till följd av ersättningsbar oförutsett utströmning ersätts även kostnad för lokalisering och friläggning av läckagestället inom *byggnad* för att möjliggöra reparation av det fel som orsakar skadan samt kostnad för återställande efter sådan reparation.

6.3.3 Undantag

Ersättning betalas inte för:

- kostnad för reparation av det fel som orsakar skadan eller för skada på det ledningssystem varifrån utströmningen sker
- kostnad för utbyte av den bristfälliga golv eller väggbeklädnaden med tillhörande tätskikt i våtutrymme genom vilket läckaget uppstår
- skada genom bristande tätskikt i våtutrymme om tätskiktet är äldre än 35 år vid skadetillfället
- skada genom utströmning från dräneringssystem, dagvattenledning, tak, takränna, utvändigt stuprör, altan och parkeringsdäck
- skada genom vatten som vid regn, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag tränger upp ur avloppsledning eller därtill anslutna anordningar, t.ex. handfat, toalettstol eller golvbrunn (se dock 6.1.2)
- förlust av utströmmande vätska eller kylmedel
- skada genom röta, svamp, rost eller annan långtidspåverkan om det inte framgår av omständigheterna att utströmningen skett under den tid försäkringen gällt
- skada genom utströmning från ledningssystem som inte provats och godkänts i vedertagen ordning
- skada på *varor* i kyl- eller frysanläggning vid strömavbrott eller fel på anläggningen.

6.4 Allrisk

6.4.1 Omfattning

Ersättning betalas för plötslig och oförutsett skada på egendom genom inifrån eller utifrån kommande händelse av annan orsak än sådan som anges ovan i avsnitt 6.1 – 6.3.

Ersättning betalas även för kostnad för lokalisering och friläggning för att möjliggöra reparation av ersättningsbar skada samt kostnad för återställande efter sådan reparation.

6.4.2 Undantag

Ersättning betalas inte för skada:

- genom förmögenhetsbrott, t.ex. tillgreppsbrott, bedrägeri eller förskingring (se dock 6.2)
- genom att egendom kvarglöms, tappas bort eller förläggs
- genom maskinellt lyft av egendom som tillhör annan ägare än försäkringstagaren
- genom vind, nederbörd, snötryck, snöoras eller översvämning (se dock 6.1.2)
- genom sprängningsarbete

- genom biologisk inverkan, t.ex. svamp, röta och mögel samt *skadedjur*, husbock, hästmyror och andra träskadeinsekter
- genom hus- och sällskapsdjur
- genom sättning i mark eller grundkonstruktion oberoende av orsaken till dessa skadehändelser
- genom trafik med motordrivna fordon för vilket trafikskadelagen (TSL) eller motsvarande utländsk lagstiftning gäller, och där trafikskadeersättning betalas eller hade kunnat betalas
- genom uttrinnande smälta
- som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet eller som kan avhjälpas genom normal service eller justering
- genom svinn eller annan förlust som endast kan konstateras vid inventering
- på byggnads- eller montagearbete eller skada som orsakas av sådana arbeten. Undantaget tillämpas inte om skadan uppkommer i samband med att försäkringstagaren med egen personal på *försäkringsställe* utför löpande underhållsarbete eller demontage- och montagearbeten på försäkrad egendom
- vars uppkomst eller omfattning påverkas av ingrepp i bärande konstruktion eller försummat underhåll
- på varor genom temperaturförändring
- genom *datavirus* och skada på eller förlust av *datainformation*, såvida skadan inte är indirekt följd av en ersättningsbar skada på eller förlust av *datamedia*.

Ersättning betalas inte heller för skada som består i:

- förlust av vätska, värme- eller elenergi
- kontamination, förorening, förändring av form, konsistens, struktur, yta, färg eller lukt
- förgasning, förångning och kondens
- förlitning, förbrukning, sprickbildning, utmattning, korrosion (t.ex. rost eller frätning), kavitation, beläggning, avsättning, fuktinträngning eller annan motsvarande långtidspåverkan.

6.4.3 Egendom som inte omfattas

Utöver vad som framgår av 5 (Vad som inte är försäkrat) omfattar försäkringen inte följande egendom:

- *varor* och *kunders egendom* vid skada som uppkommer i samband med produktionsprocessen
- förbrukningsmaterial och *utbytbara verktyg*
- lös egendom som förvaras utomhus eller i *byggnad* utan hela och täta golv, väggar och tak om egendomen inte är avsedd för utomhusbruk
- fundament, murverk, inmurning och infodring
- djur
- kranar och pålningsmaskiner om inget annat anges i försäkringsbrevet
- brunn, simbassäng, vildmarksbad och liknande.

7. Försäkringsbelopp

7.1 Fullvärdesförsäkring

Fullvärdesförsäkring tillämpas för *byggnad* om detta anges i försäkringsbrevet. Försäkringen är beloppslös. Till grund för fullvärdet ligger ett kalkylbelopp för *byggnad*, vilket fastställs i enlighet med en av oss tillämpad värderingsmetod. Försäkringstagaren ansvarar för att uppgifterna om försäkrad byggnad är korrekta.

7.2 Förstariskförsäkring

Vid försäkring med belopp gäller förstarisk. Det innebär att försäkringsbeloppet fastställs oberoende av egendomens värde och att skada ersätts enligt skadevärderingsreglerna, högst intill försäkringsbeloppet. Försäkringstagaren ansvarar för val av försäkringsbelopp.

7.3 Investering och prisändring

Det vid försäkringsperiodens början i försäkringsbrevet angivna försäkringsbeloppet anses vid varje tidpunkt höjt med det belopp, varmed den försäkrade egendomens värde ökat genom investering eller prisökning.

Sådan värdeökning begränsas dock för varje *försäkringsställe* under försäkringsperioden för:

- fullvärdesförsäkrad *byggnad* till 20 % av premiegrundande kalkylvärde vid senaste förfallodag
- beloppsförsäkrad *byggnad* till 10 % av senast uppgivet försäkringsbelopp
- *maskinerier* till sammanlagt 30 % av senast uppgivet försäkringsbelopp
- *varor* till 10 % av senast uppgivet försäkringsbelopp.

7.4 Index; fullvärdesförsäkrad byggnad

Indexändring av kalkylbeloppet för fullvärdesförsäkrad *byggnad* sker automatiskt vid huvudförfallodagen och beräknas enligt faktorprisindex för flerfamiljshus.

7.5 Uppgifter för förnyat försäkringsavtal

För beräkning av premien för ny försäkringsperiod ska försäkringstagaren lämna uppgift om ny-, till- eller ombyggnad eller därmed annan jämförbar förbättring av fullvärdesförsäkrad *byggnad*.

8. Säkerhetsföreskrifter

8.1 Allmänt

Den försäkrade svarar gentemot oss för att de föreskrifter som:

- anges i lagar, förordningar eller myndigheters föreskrifter som meddelas i syfte att förhindra eller begränsa skada
- meddelas av tillverkare, leverantör av tjänst eller vara, besiktningsman eller motsvarande
- anges i försäkringsbrevet och dessa allmänna villkor eller andra särskilda villkor följs av
- den försäkrades företagsledning
- övriga *anställda* hos den försäkrade
- entreprenörer och andra uppdragstagare som anlitas av den försäkrade
- annan som har att tillse att föreskriften följs.

Om någon som anges ovan inte följer angivna föreskrifter medför det normalt ett avdrag från skadeersättningen. Se 8.11 (Påföljd när säkerhetsföreskrift inte följts).

8.2 Samtliga skadehändelser; larm

Föreskriven larmanläggning ska vara aktiverad, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller installatörens anvisningar. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

8.3 Samtliga skadehändelser; programvara och datainformation

Original exemplar av programvara ska förvaras på sådant sätt att inte exemplaret och installerade program kan skadas eller förloras vid samma tillfälle.

Säkerhetskopia av modifierad programvara och *datainformation* ska framställas dagligen under arbetsdag. Säkerhetskopia ska vara korrekt och funktionsduglig.

Säkerhetskopia av modifierad programvara, *datainformation* och information som användaren lagrat på *datamedia* ska förvaras skild från originalet på sådant sätt att original och kopia inte kan skadas eller förloras vid samma tillfälle.

Licensbevis eller licensetikettnummer ska förvaras skild från installerade program på sådant sätt att licens och program inte kan skadas eller förloras vid samma tillfälle.

8.4 Brand

8.4.1 Brandsläckning och brandlarm

Brandsläckningsredskap och brandlarm ska finnas i den utsträckning som anges av oss eller kommunens brand- eller räddningstjänst.

8.4.2 Branddörrar och annan sektionering

Branddörr, brandlucka och annan liknande sektionering ska vara stängd eller vara uppställd med anordning som stänger dörren, brandluckan eller sektioneringen vid rökutveckling.

Genomföringar och andra öppningar i brandsektionering ska vara tätade med typgodkända brandtätningmetoder.

8.4.3 Brännbart material som förvaras utomhus

På annan tid än under normal arbets- eller öppetid får inte emballage, avfall eller annat brännbart material förvaras på öppen, olåst lastkaj, under skärmtak eller på annan plats utomhus, t.ex. i öppen, olåst container eller sopkärl, närmare än 6 m från *byggnad*.

8.4.4 Batteriladdning

Vid laddning av batteri för drivning av fordon och mobila maskiner ska Arbetsmiljöverkets föreskrifter angående blybatterier AFS 1988:4 och Svensk Standard SS-EN 50272-3C1, eller motsvarande senare versioner av dessa bestämmelser, följas.

8.4.5 Tobaksrökning

Tobaksrökning får endast ske på särskilt anvisade platser efter godkännande från oss eller kommunens brand- och räddningstjänst.

8.4.6 Revisionsbesiktning av elektrisk starkströmsanläggning

Elektrisk starkströmsanläggning ska revisionsbesiktigas på försäkringstagarens bekostnad i den omfattning som föreskrivs av Brandskyddsföreningens Elektriska Nämnd (EN) eller försäkringsgivaren.

Elektrisk starkströmsanläggning är enligt gällande statliga föreskrifter varje elanläggning för sådan spänning, ström eller frekvens som kan vara farlig för person eller egendom.

Revisionsbesiktning ska, enligt överenskommelse mellan försäkringsbolagen, handhas av EN genom av nämnden auktoriserade besiktningsingenjörer.

Intyg om revisionsbesiktning ska utfärdas av besiktningsingenjören. Försäkringstagaren ska på begäran uppvisa intyget för oss.

Vid revisionsbesiktning påtalade fel och brister ska rättas till av behörig person inom den tid och enligt de anmärkningar som anges i besiktningsingenjörens besiktningsprotokoll.

Den första revisionsbesiktningen ska göras inom ett år efter det att starkströmsanläggningen tagits i bruk. Därefter ska revisionsbesiktning normalt ske vart tredje kalenderår med högst 40 månader mellan besiktningarna, om inte annan besiktningsfrekvens gäller enligt lag eller föreskrivs av EN eller av oss.

8.4.7 Heta arbeten

Säkerhetsföreskrifterna för heta arbeten gäller för tillfällig arbetsplats där heta arbeten utförs och fara för brand kan föreligga. Med heta arbeten avses svetsning, skärning, lödning, takläggning, bearbetning med snabbgående verktyg och annat arbete som medför uppvärmning eller gnistbildning.

Tillståndsansvarig

Den som avser att bedriva eller låta bedriva heta arbeten på tillfällig arbetsplats (t.ex. ägare eller brukare av fastighet eller total-/ generalentreprenör) ska skriftligen utse en tillståndsansvarig, som ska bedöma om arbetena medför fara för brand.

Om fara för brand bedöms föreligga, får heta arbeten utföras endast under förutsättning att den tillståndsansvarige:

- utfärdar tillstånd för arbetena på Svenska Brandskyddsföreningens (SBF) blankett "Tillstånd/Kontrollista för heta arbeten" eller motsvarande, som ska vara fullständigt ifylld
- under arbetenas utförande förvissas sig om att nedanstående säkerhetsregler följs.

Den tillståndsansvarige får delegera sitt ansvar endast om den som utsett honom skriftligen medgett detta.

Den tillståndsansvarige får inte utföra de heta arbetena.

Säkerhetsregler för heta arbeten Nr 1 – behörighet

Den som ska utföra brandfarliga heta arbeten ska ha behörighet och erfarenhet av brandskydd. Detsamma gäller den som ska vara brandvakt. Behörighetsutbildning ska vara genomförd enligt den plan som beslutats av försäkringsbolagens och SBF:s utbildningskommitté för heta arbeten.

Den som är utsedd att regelbundet vara tillståndsansvarig ska ha motsvarande utbildning och erfarenhet.

Nr 2 – brandvakt

Brandvakt ska utses och finnas på arbetsplatsen – även under arbetsrast – under den tid som de heta arbetena utförs och under den efterbevakningstid – minst en timme – eller annan tid som den tillståndsansvarige angett i tillståndet.

Brandvakten får inte lämna arbetsplatsen förrän faran för brand upphört.

Brandvakt krävs inte när den tillståndsansvarige bedömer att det är uppenbart att arbetet kan utföras med samma säkerhet utan brandvakt.

Nr 3 – brandfarlig vara

För arbete i utrymme som innehåller eller har innehållit brandfarlig vara ska tillstånd inhämtas av den som är utsedd att vara föreståndare för hanteringen.

Nr 4 – städning och vattning

Arbetsplatsen ska vara städad och vid behov vattnad.

Nr 5 – brännbart material

Brännbart material på och i närheten av arbetsplatsen ska flyttas bort, skyddas genom övertäckning eller avskärmas.

Nr 6 – dolda brännbara byggnadsdelar

Värmeledande konstruktioner och dolda brännbara byggnadsdelar ska undersökas med hänsyn till brandfaran, samt vid konstaterad brandfara, skyddas och göras åtkomliga för omedelbar släckinsats.

Nr 7 – otätheter

Springor, hål, genomföringar och andra öppningar på och i närheten av arbetsplatsen ska vara tätade och även kontrollerade med hänsyn till brandfaran.

Nr 8 – släckutrustning

Godkänd, fungerande och tillräcklig släckutrustning ska finnas tillgänglig för omedelbar släckinsats. Härmed avses slang med vatten eller två certifierade handbrandsläckare med minst effektivitetsklass 34A 233B C (minst 2 x 6 kg pulver).

Vid takläggning krävs:

Slang med vatten och två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B C (minst 2 x 6 kg) samt brytverktyg, t.ex. pikyxa, och handstrålkastare. När förutsättning för släckning med vatten saknas, t.ex. vid risk för frysning eller vid lågt vattentryck, ska utrustningen kompletteras med ytterligare en certifierad handbrandsläckare med lägst effektivitetsklass 34A 233B C (minst 6 kg).

Nr 9 – svetsutrustning

Svetsutrustning ska vara felfri. Acetylenflaska ska vara försedd med bakslagsskydd. Svetsbrännare ska vara försedd med backventil för brännigas och syrgas. Skyddshandske och avstängningsnyckel ska finnas.

Nr 10 – larmning

Räddningstjänsten/brandkåren ska kunna larmas omedelbart. Fungerande mobiltelefon ska finnas tillgänglig om inte stationär telefon finns inom räckhåll.

Den som uppdras att larma ska känna till arbetsplatsens adress.

Nr 11 – torkning och uppvärmning

Vid torkning eller uppvärmning genom förbränning av gas, ska lågan vara innesluten så att den inte kan orsaka antändning.

Nr 12 – torkning av underlag och applicering av tätskikt

Vid torkning av underlag och applicering av tätskikt får material uppvärmas till högst 300° C.

Nr 13 – smältning av asfalt

Vid smältning av asfalt ska utrustningen uppställas, hanteras och tillses enligt SBF:s "Säkerhetsregler för smältning av asfalt vid arbeten på tak och balkonger.

8.5 Inbrott

8.5.1 Krav på mekaniskt inbrottskydd

Säkerhetsföreskrifterna gällande mekaniskt inbrottskydd indelas i tre skyddsklasser.

Vid förvaring på *försäkringsställe* gäller krav på lägst skyddsklass 1 för respektive *försäkringslokal* om inte högre skyddsklass anges i försäkringsbrevet.

Vid förvaring i försäkringstagarens, dennes arbetstagares eller ombuds bostad som inte anges som *försäkringsställe* i försäkringsbrevet – gäller krav på att ytterdörr är låst och öppningsbara fönster är stängda och reglade inifrån.

Vid tillfällig förvaring på annan plats gäller krav på skyddsklass 1, om inte högre skyddsklass anges i försäkringsbrevet.

Vid tillfällig förvaring av *stöldbegärlig egendom* i försäkringstagarens, dennes arbetstagares eller ombuds bostad eller på annan plats, gäller samma krav som på ordinarie förvaringsplats.

Säkerhetsföreskrifterna gällande mekaniskt inbrottskydd presenteras inte i detta avsnitt utan i särskilda separata villkor. Av försäkringsbrevet framgår såväl skyddsklass som tillämpligt villkor.

8.5.2 Hantering av nyckel, kort, kod och låskombination

Nyckel, kort, kod och låskombination till *byggnad* eller *försäkringslokal* ska handhas och förvaras på betryggande sätt och får inte vara märkt eller placerad så den kan identifieras av obehörig. Den får inte heller förvaras på sådant sätt att den är lättillgänglig för obehörig.

I nyckelskåp eller nyckeltub får endast förvaras nyckel som uteslutande går till allmänt utrymme såsom pannrum, soprum eller liknande, vilket är betryggande avskilt från annan lokal.

Lås, kod, låskombination eller nyckel ska omedelbart bytas eller ändras om det finns anledning att misstänka att någon obehörigen innehar nyckel eller kort eller har kännedom om koden eller låskombinationen.

Nyckel till *inbrottsskyddad förvaringsenhet* får inte förvaras på samma *försäkringsställe* som förvaringsenheten utan ska istället förvaras i:

- låst lokal på annan plats som uppfyller samma krav på inbrottsskydd som gäller för det *försäkringsställe* där stölden eller skadegörelsen sker, eller
- låst bostad på *försäkringsställe* då den som haft hand om nyckeln vistas där, eller
- låst bostad på annan plats än *försäkringsställe*.

8.6 Rån och överfall

8.6.1 Hantering av pengar och värdehandlingar inom försäkringslokal på försäkringsställe

Den som hanterar *pengar och värdehandlingar* inom *försäkringslokal* på *försäkringsställe* ska ha fyllt 18 år, såvida inte annan anställd som uppnått samma ålder samtidigt vistas i *försäkringslokalen*.

8.6.2 Hantering av pengar och värdehandlingar samt viss stöldbegärlig egendom utanför försäkringslokal

Den som transporterar *pengar och värdehandlingar* utanför *försäkringslokal* ska ha fyllt 18 år.

Om värdet av:

- *pengar och värdehandlingar*, eller
- *stöldbegärlig egendom*, som helt eller delvis består av ädel metall, äkta pärlor och ädelstenar, konstverk eller klockor avsedda att bäras

överstiger 2 *bb* gäller dessutom att egendomen ska transporteras:

- i en *godkänd* värdetransportväska, som är låst med nyckel som inte får medföras av transportören, eller
- gemensamt av minst två personer som båda fyllt 18 år.

8.7 Transport

För att förhindra skada på eller stöld av egendom som transporteras i fordon ska:

- egendomen packas och stuvats på ett för transporten lämpligt sätt
- fordonet vid kortare uppehåll, t.ex. i samband med måltider eller vid i- och urlastning, vara låst och fönster vara stängda. För *stöldbegärlig egendom* gäller dessutom att egendomen ska förvaras i insynsskyddat utrymme
- egendomen, vid annat uppehåll än ovan nämnt, tas ur fordonet om inte detta är inlåst i lokal som uppfyller gällande skyddsklass.

Föreskrivet fordonslarm ska vara aktiverat, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller installatörens anvisningar.

8.8 Skadegörelse på och stöld av lös egendom

Lös egendom ska tas omhand och övervakas med normal aktsamhet. Detta innebär bl.a. att den försäkrade ska vara uppmärksam på risken för skadegörelse och stöld samt ha den tillsyn över egendomen som förhållandena kräver för att skada ska förhindras.

8.9 Snötryck och snöras

För att förhindra skada genom snötryck och snöras ska den försäkrade undanröja snö på tak. Vid extrem nederbördsmängd, plötsliga väderomslag eller andra extrema väderförhållanden ska röjning ske vid första

möjliga tillfälle.

8.9.1 Snöröjning på tak

För att förhindra skada på takets underlag ska den försäkrade eller annan som utför arbete för den försäkrades räkning använda hjälpmedel eller verktyg som är lämpliga. Vald arbetsmetod skall medföra minsta möjliga skaderisk, om vissa verktyg dock krävs för arbetets utförande ska beställaren underrättas om skaderisken med arbetsmetoden på ett tydligt sätt.

8.10 Vattenskador

8.10.1 Skydd mot frysning

För att förhindra skada genom frysning ska installation för vatten eller annan vätska ha tillräcklig isolering, och temperaturen i försäkringslokal ska vara tillräckligt hög.

Om försäkringslokal under den kalla årstiden lämnas utan tillräcklig uppvärmning och tillsyn ska ledningsnätet och till det anslutna installationer tömmas på vatten.

8.10.2 Utförande av vissa installationer och tätskikt

Invändig installation för regn- och smältvatten, tätskikt i våtutrymme samt övriga installationer för vatten eller annan vätska ska vara utförda enligt Boverkets byggregler eller de branschregler som gäller/gällde vid tidpunkten för installation eller reparation. Arbetet ska utföras av legitimerad personal.

8.10.3 Skydd av varor i källarlokal

Varor i källarlokal ska vara uppallade minst 10 centimeter över golvet.

8.11 Påföljd när säkerhetsföreskrift inte följts

Om säkerhetsföreskrift inte följts görs ett avdrag från den sammanlagda ersättning som annars hade betalats. Vid allvarlig försummelse kan ersättningen helt utebli.

Avdraget kan minskas eller helt tas bort om det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om föreskriften hade följts, om den som har tillsyn över att föreskriften följts inte kan lastas för att den åsidosatts eller om särskilda skäl finns med hänsyn till försummelsens art eller omständigheterna i övrigt.

Avdraget är dock alltid:

- begränsat till 30 %, dock lägst 1 bb och högst 10 bb, om föreskrifterna gällande brand i 8.4 inte följts
- 100 % om föreskrifterna gällande mekaniskt inbrottskydd i 8.5.1 inte följts
- 100 % om föreskrifterna gällande snöröjning i 8.9 inte följts.

Vid försummelse att följa övriga säkerhetskrav görs avdrag enligt stycke ett och två ovan.

8.12 Samtidig skada

Vid samtidig egendoms- och avbrottskada begränsas påföljden gemensamt till det beloppsavdrag i egendoms- eller avbrottsförsäkringen som är högst.

Om avdraget i egendomsförsäkringen är 100 % tillämpas även 100 % avdrag i avbrottsförsäkringen.

9. Åtgärder vid skada

9.1 Räddningsplikt

Den försäkrade ska efter förmåga:

- avvärja skada som kan befaras vara omedelbart förestående

- begränsa skada som redan inträffat
- snarast möjligt omhänderta och skydda skadad och oskadad egendom
- bevara den rätt vi kan ha mot den som är ersättningsskyldig med anledning av skadan.

Om den försäkrade uppsåtligen eller av grov vårdslöshet inte fullgjort sin räddningsplikt enligt ovan och det medfört skada för oss, kan ersättningen minskas eller helt utebli. Detsamma gäller om den försäkrade åsidosatt sina skyldigheter med vetskap om att det innebar en betydande risk för att skada skulle inträffa.

Om den försäkrade efter det att skada inträffat avstått från sin rätt till ersättning från den som är ersättningsskyldig med anledning av skadan, begränsas vår ersättningsskyldighet i motsvarande mån och redan utgiven ersättning ska återbetalas till oss.

Den försäkrade svarar gentemot oss för att räddningsplikten iakttas av:

- den försäkrades företagsledning
- övriga *anställda* hos den försäkrade
- entreprenörer och andra uppdragstagare som anlitas av den försäkrade.

9.2 Skadeanmälan och preskription

Skada ska anmälas så snart som möjligt efter inträffad skada. Vid dröjsmål som medför skada för oss har vi rätt att göra ett skäligt avdrag på den ersättning som annars skulle ha betalats.

Skada måste dock alltid anmälas senast inom sex månader från det att den försäkrade fått kännedom om sin möjlighet att få ersättning. Anmäls skada senare är vi fria från ansvar.

Om preskription av rätten till ersättning samt föreläggande om att väcka talan, se allmänna avtalsbestämmelser, SVAA.

9.3 Skyldighet att dokumentera skada samt medverka vid reglering och besiktning

Den försäkrade är skyldig att:

- bistå oss vid skadeutredningen, lämna upplysningar och på begäran styrka och specificera ersättningskravet, tillhandahålla verifikationer, bevis, originalkvitton och andra handlingar som behövs för att bedöma vårt ansvar, egendomens värde och ersättningens storlek
- i rimlig omfattning spara dokumentation i form av t.ex. ritningar, instruktioner, avtal och liknande handlingar, så att de på begäran kan uppvisas för oss
- spara skadad egendom och på begäran överlämna denna till oss
- vid stöld, inbrott, *rån*, *överfall* eller andra brott snarast polisanmäla händelsen och skicka anmälan till oss
- överlämna eventuella förundersökningsprotokoll och domar till oss
- låta oss besikta skadad egendom
- följa våra anvisningar om metod för återställande eller sanering, val av inköpsställe, leverantör eller reparatör.

Underlåter den försäkrade sina skyldigheter enligt ovan är vårt ansvar begränsat till den kostnad som skulle ha uppkommit om anvisningarna följts. Observera även de allmänna avtalsbestämmelserna SVAA om oriktiga uppgifter i samband med skada.

Vi har inget ansvar för åtaganden av inköpsställe, leverantör eller reparatör, och även om anvisningar getts i denna del är försäkringstagaren alltid beställare.

Om den försäkrade utan vårt tillstånd medger krav eller betalar ersättning är vi fria från ansvar, om inte kravet uppenbart var lagligen grundat.

Krav från annat försäkringsbolag i enlighet med de mellan försäkringsbolagen träffade avtalen om regresser respektive dubbelförsäkring regleras, om vi är part i aktuellt avtal, utan att skadeanmälan från den försäkrade krävs.

10. Skadevärderingsregler

Vid skada på egendom beräknas skadebeloppet enligt nedan angivna regler. Skadad och oskadad egendom värderas efter samma grunder.

10.1 Värdering av skada på byggnad och byggnadsdel

10.1.1 Byggnad som återställs

Med återställande avses reparation, återuppförande eller anskaffande av lika ändamålsenlig *byggnad* för samma ändamål. Vid skada på *byggnad* som återställs värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa *byggnad* med samma utförande, men med användande av rationella metoder och material.

Återställandet måste vara slutfört senast inom två år från skadedagen. Sker det senare på grund av hinder som inte beror på den försäkrade, får tiden två år räknas från den dag då hindret upphörde, dock längst tre år från skadedagen.

Om *byggnad* eller byggnadsdel vid skadetillfället minskat i värde genom ålder, slitage och omodernitet med mer än halva återanskaffningsvärdet, värderas skadan till kostnaden för återställande, dock högst till det pga ålder, slitage och omodernitet minskade värdet.

Om återställande sker på annan plats värderas skadan högst till vad det skulle ha kostat att reparera eller återuppföra den skadade byggnaden på ursprunglig grund.

Återställandekostnaden minskas med värdeökning till följd av förhöjd ändamålsenlighet av annan orsak än ändrad belägenhet.

Kan utan väsentlig olägenhet återställande ske i samband med normalt underhåll värderas skadan till uppskattad andel av underhållskostnaden.

I skadekostnaden inräknas inte värdeminskning som egendomen efter reparation möjligen kan anses ha genomgått till följd av skadan.

10.1.2 Byggnad med kulturell särart

Försäkringen omfattar även den merkostnad som föranleds av att skadad *byggnad* eller byggnadsdel på grund av sin *kulturella särart* inte kan återställas på ett rationellt sätt beträffande metoder och material.

Skadan värderas till kostnaden för att utan dröjsmål återställa den skadade *byggnaden* med motsvarande tidsenligt material och utförande samt eventuell konstnärlig utsmyckning som före skadan i den mån detta är möjligt och skäligt.

För dessa kostnader betalas ersättning med maximalt 10 *bb*.

10.1.3 Hinder på grund av lag eller myndighets föreskrift

Om återställande av *byggnad* hindras på grund av lag eller myndighets föreskrift är den försäkrade även berättigad till ersättning för restvärdet av kvarvarande delar.

Den försäkrade är skyldig att följa våra anvisningar och på vår bekostnad vidta erforderliga åtgärder, såsom att söka dispens eller överklaga beslut. Följs inte anvisningarna är den försäkrade inte berättigad till ersättning för den förlust som uppstår genom att kvarvarande delar av *byggnad* inte kan användas.

10.1.4 Merkostnad till följd av myndighetskrav eller ändrade byggnormer

Försäkringen omfattar även den merkostnad som föranleds av att skadad *byggnad* till följd av myndighetskrav eller byggnorm avseende:

- brandskyddsregler
- energihushållningsregler

- regler för funktionshindrade
- krav på sophantering, skyddsrum eller arbetsmiljö

måste ges en annan konstruktion eller utförande än före skadan.

Försäkringen ersätter dock inte kostnader för förelägganden som utfärdats före skadan eller som oavsett skadan skulle ha uppkommit inom två år från skadedagen.

För dessa kostnader betalas ersättning med maximalt 10 bb.

10.1.5 Värdering av skada på byggnadsdel

Vid skada på byggnadsdel görs avdrag för värdeminskning på varje byggnadsdel (installation, ytbeklädnad etc) för sig enligt tabellen i punkt 12. Åldern räknas från den tidpunkt då byggnadsdelen första gången togs i bruk eller byttes ut, till den tidpunkt som infaller omedelbart innan skadetillfället.

Avdrag görs på samtliga kostnader för material och arbete avseende lokalisering, friläggning och återställande. Avdrag görs dock inte på sådana kostnader som avses i punkt 11.2 för röjning och räddning.

Vid skada på målning, tapetsering samt annan vägg- eller golvbeklädnad räknas ytorna i varje rum som en byggnadsdel.

Avdraget är högst 80 % för varje byggnadsdel som före skadan var funktionsduglig. Avskrivningstakten och avdraget kan vara högre, ända upp till 100 %, för byggnadsdel som redan var skadad eller bristfällig, vars underhåll varit eftersatt eller som utsatts för onormalt slitage. Detta gäller även för byggnadsdel som inte anges i tabellen.

10.1.6 Byggnad som inte återställs

Repareras eller återuppförs inte den skadade *byggnaden* eller anskaffas inte annan *byggnad* för samma ändamål inom två år från skadedagen, värderas skadan till skillnaden mellan *byggnadens marknadsvärde* omedelbart före och omedelbart efter skadan.

10.2 Värdering av skada på maskiner och inventarier

10.2.1 Maskiner och inventarier som återställs

Med återställande avses reparation eller anskaffande av föremål av samma eller lika ändamålsenligt slag för samma ändamål. Om återställande sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa föremålet på ett rationellt sätt vad beträffar metoder och material.

Återställande ska ske senast inom två år från skadedagen.

Om föremålet vid skadetillfället minskat i värde genom ålder, slitage, omodernitet eller minskad användbarhet på grund av nya produkter eller ny teknik med mer än halva *återanskaffningsvärdet* värderas skadan till kostnaden för återställandet, dock högst till det pga. ålder, slitage och omodernitet minskade värdet.

I skadekostnaden inräknas inte värdeminskning som föremålet efter reparation möjligen kan anses ha genomgått till följd av skadan.

Utökas i samband med återställande skadat föremåls utrustning eller avkastningsförmåga, ska skälig hänsyn tas till detta vid värderingen.

10.2.2 Speciella värderingsregler för viss egendom

Modeller, utbytbara verktyg, formar och mönster

Skadan värderas till den kostnad som inom två år läggs ned på att återställa föremålen. *Inaktuella föremål* värderas till högst 25 % av återställandekostnaden.

Motordrivna fordon och släpfordon

Vid skada på motordrivna fordon och släpfordon samt fast monterad utrustning på eller i dessa fordon värderas skadan till kostnaden för återställandet, dock högst till *marknadsvärdet*.

Övriga maskiner och inventarier

Vid skada på de maskiner och inventarier som anges i punkt 12 värderas skadan till kostnaden för återställandet. Från den sammanlagda återställandekostnaden, dvs kostnaden för ut- och inmontering, material, arbete och transport, görs avdrag för värdeminskning enligt tabellen i punkt 12.

Åldern räknas från den tidpunkt då egendomen första gången togs i bruk eller byttes ut, till den tidpunkt som infaller omedelbart innan skadetillfället.

Avdraget är högst 80 % för egendom som före skadan var funktionsduglig. Avskrivningstakten och avdraget kan vara högre, ända upp till 100 %, för egendom som redan var skadad eller bristfällig, vars underhåll varit eftersatt eller som utsatts för onormalt slitage.

10.2.3 Maskiner och inventarier som inte återställs

Återställs inte skadat föremål inom två år från skadedagen värderas skadan till skillnaden mellan föremålets *marknadsvärde* omedelbart före och omedelbart efter skadan.

10.3 Värdering av varor

Skadan värderas till *varornas* värde enligt nedan med avdrag för eventuella restvärden och inbesparade kostnader.

10.3.1 Varor anskaffade för försäljning

Varor som den försäkrade anskaffat för försäljning värderas till vad det vid skadetillfället skulle ha kostat att ersätta dem med nya *varor* av samma slag. Har *varornas* värde minskat på grund av inkurans eller annan omständighet värderas de med hänsyn till detta.

10.3.2 Varor som den försäkrade tillverkat

Varor som den försäkrade tillverkat eller som är under tillverkning värderas till *tillverkningskostnaden* vid skadetillfället, dock högst till det pris för vilket de då hade kunnat säljas.

10.3.3 Varor som är sålda och färdiga för leverans

Varor sålda och färdiga för leverans värderas – om leverans inte kan fullgöras med andra *varor* – till det avtalade försäljningspriset.

10.4 Värdering av övrig egendom

10.4.1 Arbetstagares egendom

Arbetstagares egendom som den försäkrade är skyldig att ersätta enligt kollektivavtal värderas enligt kollektivavtalets regler. Skada på *arbetstagares egendom* i övrigt värderas enligt reglerna i våra hemförsäkringsvillkor.

10.4.2 Kunders egendom

Skadan värderas efter de regler som gäller för respektive *objekttyp* om egendomen hade tillhört försäkringstagaren, t.ex. maskiner och inventarier eller varor.

10.4.3 Ritningar, arkivalier och datainformation

Skadan värderas till skäliga kostnader för att inom två år från skadedagen återställa den information som förlorats och som är nödvändig för rörelsens fortsatta verksamhet.

10.4.4 Trädgård, tomt, markanläggningar och vattendrag

Skadan värderas till vad det kostar att återställa *trädgård, tomt, markanläggningar och vattendrag*. Vid nyplantering av buskar och träd betalas ersättning endast för plantor som normalt saluförs i handelsträdgårdar eller plantskolor.

10.4.5 Pengar och värdehandlingar

För *pengar* och sådana värdehandlingar som inte kan återställas värderas skadan till kontantvärdet vid skadetillfället. För övriga värdehandlingar värderas skadan till de skäliga kostnader som inom två år från skadedagen läggs ned på återställandet.

11. Ersättningsregler

Försäkringen är inte avsedd att bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre.

Observera även ersättningsreglerna i de allmänna avtalsbestämmelser SVAA.

11.1 Ersättningsposter och avdrag

Försäkringsgivaren betalar:

- skada värderad enligt värderingsreglerna i 10 och 12
- röjnings- och räddningskostnader enligt 11.2 med avdrag för eventuell underförsäkring enligt 11.5, mervärdesskatt enligt 11.7 och försummelse att följa
- säkerhetsföreskrifter enligt 8
- föreskrifter om skademedverkan
- andra skyldigheter enligt lag eller detta avtal.

Till sist avdras självrisk enligt 11.3.

Alla avdrag görs från skadebeloppet, men ifall ett lägre belopp gäller i form av försäkringsbelopp, fribelopp eller enligt regler om högsta ersättning, görs avdragen istället från detta lägre belopp.

11.2 Röjnings- och räddningskostnader

11.2.1 Röjningskostnader

Ersättning betalas för kostnad för nödvändig rivning, röjning, borttransport, destruktion och deponering av försäkrad egendom efter sådan skada som omfattas av försäkringen under förutsättning att kostnaden uppkommer inom ett år från skadetillfället.

11.2.2 Räddningskostnader

Ersättning betalas för den försäkrades kostnader för räddningsåtgärder enligt 9.1 (Räddningsplikt) om skadan omfattas eller skulle kunna ha omfattats av försäkringen och kostnaderna med hänsyn till omständigheterna är skäliga.

I samband med sådan egendomsskada som omfattas av försäkringen betalas även ersättning för skada som uppkommer genom att försäkrad egendom vid skälig räddningsåtgärd skadas, förkommer eller stjäls. Ersättning betalas dock inte om kompensation kan erhållas från annat håll.

11.2.3 Högsta ersättning

Vad gäller fullvärdesförsäkrad byggnad betalas ersättning för kostnader nedlagda på röjning och räddning sammanlagt med högst 10 % av byggnadens kalkylbelopp eller tekniska värde fastställt enligt av oss tillämpad värderingsmetod.

11.3 Självrisk

11.3.1 Grundsjälvrisk

Vid varje skadetillfälle dras från den sammanlagda ersättningen för skada och eventuell röjning och räddning den grundsjälvrisk som anges i försäkringsbrevet.

11.3.2 Tilläggsjälvrisk

Vid varje skadetillfälle dras, utöver den avtalade grundsjälvrisken, en tilläggsjälvrisk på:

- 0,5 *bb* vid naturskador enligt 6.1.2
- 0,5 *bb* vid skada till följd av oförutsedd utströmning enligt 6.3 genom tätskikt med anslutningar och genomföringar
- 0,5 *bb* vid skada till följd av oförutsedd utströmning enligt 6.3 från ledningssystem eller anslutna anordningar:
 - som är äldre än 20 år
 - i *byggnad* som står oanvänd
 - om utströmningen är en följd av frysning
- 2 *bb* vid skada enligt 6.4 orsakad av motordrivet fordon då trafikskadelagen eller motsvarande utländsk lag inte gäller.

11.3.3 Flera samtidiga skador

Vid flera skador som inträffar vid samma skadetillfälle dras en självrisk för varje *försäkringsställe*.

11.4 Kostnader som inte ersätts

11.4.1 Kostnader för forceringsåtgärder

Ersättning betalas inte för merkostnader som beror på forceringsåtgärder, till exempel övertidsarbete, inköp till överpris eller transport på annat sätt än med sedvanligt transportmedel.

11.4.2 Kostnader för medverkan i skaderegleringen

Försäkringen ersätter inte kostnader för den försäkrades medverkan i skaderegleringen enligt 9.3, och inte heller kostnader för anlitande av utomstående experter såsom ekonomer, jurister eller tekniker, om inte annat avtalats.

11.5 Underförsäkring

11.5.1 Fullvärdesförsäkring av byggnad

Om uppgifterna i värderingsunderlaget för *byggnad* inte överensstämmer med förhållandena vid skadetillfället och för låg premie betalats föreligger underförsäkring. Ersättning betalas då endast för så stor del av skadan som svarar mot förhållandet mellan betald premie och den premie som skulle ha betalats.

11.5.2 Förstariskförsäkring

Ersättning betalas enligt gällande skadeersättningsregler upp till försäkringsbeloppet utan att underförsäkring åberopas.

11.5.3 Omsättningsbaserad försäkring

Underförsäkring föreligger om den angivna omsättningen exklusive mervärdesskatt understiger verklig omsättning exklusive mervärdesskatt enligt det senaste avslutade räkenskapsåret före begynnelse dagen.

För nystartade företag som vid försäkringsperiodens början saknar ett avslutat räkenskapsår, gäller att underförsäkring föreligger om den budgeterade omsättningen exklusive mervärdesskatt vid försäkringsperiodens början var felaktig med hänsyn till de omständigheter som var kända vid beräkningstillfället.

Ersättning betalas då endast för så stor del av skadan som svarar mot förhållandet mellan angiven omsättning och verklig omsättning.

11.5.4 Röjnings- och räddningskostnad vid underförsäkring

Vid underförsäkring betalas röjnings- och räddningskostnader i samma proportion som egendomsskadan.

11.6 Inteckningshavare

För den som har panträtt i fast egendom eller tomträtt gäller bestämmelserna i lag om säkerhetsrätt i försäkringsersättning.

Vid fullvärdesförsäkring av *byggnad* beräknas värdet enligt av oss tillämpad värderingsmetod omedelbart före skadetillfället.

11.7 Mervärdesskatt

Vid utbetalning av skadeersättning avräknas mervärdesskatt för den som är redovisningsskyldig för mervärdesskatt.

11.8 Skadeersättningsregler i övrigt

Vi har rätt att avgöra om skadan ska ersättas kontant eller genom att låta återuppbygga, återanskaffa eller reparera skadad egendom.

Vi är inte skyldiga att ta hand om skadad egendom men har rätt att efter att ha lämnat ersättning för den skadade egendomen helt eller delvis överta äganderätten till denna.

Kommer egendom för vilken ersättning betalats till rätta ska egendomen snarast ställas till vårt förfogande. Den försäkrade får dock behålla egendomen om han utan dröjsmål återbetalar erhållen ersättning.

11.9 Tidpunkt för betalning av ersättning och ränta

Ersättning ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade styrkt sitt krav och i övrigt fullgjort vad som åligger honom enligt 9.3.

Den del av ersättningen som den försäkrade har rätt till först när försäkrad egendom återställs eller återanskaffas, ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade visat att så skett.

Om myndighets förbud att återuppföra skadad *byggnad* överklagats och vi pga. detta väntat med att betala ut ersättning, ska ersättningen istället betalas senast en månad efter det att vi fått kännedom om att överklagandet inte medfört ändring.

Om polisutredning eller beslut av domstol eller skiljemän avvaktas, ska ersättning betalas senast en månad efter det att vi fått utredningen eller beslutet. För den tid som utbetalningen fördröjts genom detta betalas ränta enligt Riksbankens referensränta.

Om ersättning betalas senare än vad som anges ovan betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen. Sådan ränta betalas dock inte om räntebeloppet understiger 1 % av *bb*. Vi betalar inte heller ränta som beror på den försäkrades dröjsmål med att fullgöra vad som åligger honom enligt 9.3.

12. Tabell för värdeminskningssavdrag

	Antal år utan avdrag	Avdrag per påbörjat år därefter
Byggnadsdelar		

Installation och maskinell utrustning		
- rörsystem och vattenradiatorer	20 år	5 %
- varmvattenberedare och expansionskärl	5 år	8 %
- värmepanna	8 år	8 %
- värmepump inkl kompressor	3 år	10 %
- kyl- och frysanläggning inkl kompressor	3 år	10 %
- värmekulvert och servisledning	10 år	5 %
- solfångare och vindkraftverk	5 år	8 %
- hushållsmaskiner	2 år	10 %
- elinstallationer och -ledningar samt ledningar för tele, dator och TV	25 år	5 %
- elslingor i golv	5 år	8 %
- hiss	25 år	5 %
- larmanläggning	5 år	8 %
- övriga installationer och annan maskinell utrustning	5 år	8 %
- sanitetsgods	20 år	5 %
Radio- och TV-antenn (även parabol), markis, persienner	5 år	10 %
Målning, tapetsering och annan väggbeklädnad (ej våtrum)	5 år	8 %
Köksinredning och garderober	20 år	5 %
Golvbeläggning (ej våtrum)		
- sten, keramik, trä och parkett	25 år	2 %
- textil	5 år	8 %
- övrigt material	10 år	5 %
Våtrumsbeklädnad inkl. tätskikt		
- golv- och väggmatta	5 år	8 %
- keramiska plattor, natur- och sjösten	10 år	5 %
- övrigt material och utförande samt målning	5 år	10 %
Duk i plasthall och tält	1 år	15 %
Takbeläggning		
- papp, duk, plast och gummi	10 år	8 %
- plåt, tegel och betong	20 år	5 %
- övrigt material	25 år	5 %
Skorsten		

- stål och plåt	5 år	8 %
- annat material	25 år	2 %
Maskiner och inventarier		
Datorer med utrustning (ej avdrag på installationskostnad)	1 år	20 %
Värmepump inkl kompressor	3 år	10 %
Kyl- och fryskompressor	3 år	10 %
Hushållsmaskiner	2 år	10 %
Duk i plasthall och tält	1 år	15 %
Eldrivna verktyg och mindre maskiner	2 år	20 %
Motordrivna maskiner, t.ex. kompressor, byggtork och hiss	2 år	10 %
Slitdelar till förbränningsmotor, t.ex. lager och kolvar	1 år	20 %
Växlar och transmissionsutrustning	5 år	5 %
Bod och container	5 år	10 %
Kretskort, elektronik, och elektroniska styrsystem	5 år	10 %
Akkumulatorer	1 år	5 %
Lindningar, inkl följskada på plåtar, till:		
- Transformator	12 år	3 %
- Generator	12 år	4 %
- Motor	8 år	5 %

AVBROTTSFÖRSÄKRING

inklusive extrakostnader och hyresförlust Försäkringen ingår om det anges i försäkringsbrevet.

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven verksamhet och gäller för:

- försäkringstagaren
- annan i försäkringsbrevet angiven försäkrad såsom innehavare av försäkrad rörelse.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för avbrott, extrakostnader och hyresförlust som uppkommer under *ansvarstiden* till följd av ersättningsgill skada enligt 5, som inträffar under försäkringstiden.

3. Ansvarstid

Ansvarstiden är 12 månader om inget annat anges i försäkringsbrevet, och räknas från den tidpunkt då skada inträffar enligt punkt 5.

4. Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för avbrott, extrakostnader och hyresförlust som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av:

- ersättningsgill skada enligt Egendomsförsäkring punkt 6 som inträffar på *försäkringsställe* som anges i försäkringsbrevet
- ersättningsgill skada under transport enligt Egendomsförsäkring punkt 3.3
- oförutsett stopp i tillförseln av el, gas, vatten, värme, tele-, radio-, tv- eller datakommunikation som inträffar inom Sverige
- att leveransavtal inte kan fullföljas pga. att ersättningsgill skada enligt Egendomsförsäkring punkt 6 inträffar inom Norden hos kund eller leverantör (kund- eller leverantörsavbrott).

5. Vad försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för:

- förlust av täckningsbidrag för försäkrad verksamhet genom ersättningsgill inskränkning i den försäkrade rörelsen (avbrott)
- rimliga extrakostnader till följd av ofrånkomliga åtgärder i syfte att upprätthålla den försäkrade verksamheten i den omfattning den skulle ha haft om skada inte inträffat (extrakostnader)
- bortfall av hyresintäkt hänförlig till uthyrd lägenhet eller lokal i egendomsförsäkrad byggnad ägd av försäkringstagaren (hyresförlust) till följd av
- skada som är ersättningsgill enligt Egendomsförsäkring punkt 6, även om ersättning inte betalas för egendomsskadan därför att leverantör eller annan är ansvarig pga. skriftligt avtal eller garanti
- oförutsett stopp i tillförseln av el, gas, vatten, värme, tele-, radio-, tv- eller datakommunikation genom händelse som inte i förväg är planlagd
- att tillträde till den försäkrade verksamheten hindras genom avspärning som beordras av Räddningstjänst eller Polismyndighet under förutsättning att avspärningen uppkommit genom en händelse som inte i förväg är planlagd
- att leveransavtal inte kan fullföljas pga. att ersättningsgill skada enligt Egendomsförsäkring punkt 6 inträffar inom Norden hos kund eller leverantör med vilken försäkringstagaren har ett gällande skriftligt avtal (kund- eller leverantörsavbrott). Försäkringen gäller inte för längre tid än den för leveransavtalet återstående avtalstiden.

6. Vad försäkringen inte gäller för

Utöver undantagen i de allmänna avtalsbestämmelserna SVAA, betalas ersättning inte för *avbrott*, extrakostnader eller hyresförlust som:

- beror på den försäkrades ekonomiska förhållanden, t.ex. bristande försäkringskydd eller kapitalbrist
- orsakas av att skadad egendom inte återställs inom rimlig tid eller av att den försäkrade inte utan dröjsmål vidtar lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla driften
- utgörs av vite pga försenad/utebliven leverans eller liknande
- uppkommit på grund av förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess återställande till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets beslut.

7. Försäkringsbelopp och högsta ersättning

7.1 Försäkringsbelopp

Det i försäkringsbrevet angivna försäkringsbeloppet utgör den högsta sammanlagda ersättningen vid varje skadehändelse för avbrott, extrakostnader och hyresförlust vid 12 månaders *ansvarstid*.

Vid annan ansvarstid omräknas försäkringsbeloppet proportionellt i förhållande till den valda tiden.

Ersättning utgår aldrig längre än under *ansvarstiden* med avdrag för karenstid.

7.2 Högsta ersättning

Den sammanlagda ersättningen för avbrott, extrakostnader och hyresförlust är vid varje skadehändelse begränsad till:

- 70 bb vid dammgenombrott, ras och lavin
- 10 bb vid översvämning
- 10 bb vid allriskskada
- 10 bb vid stopp i tillförseln av el, gas, vatten, värme, tele-, radio-, tv- eller datakommunikation
- 10 bb vid avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet
- 5 bb vid skada som inträffar under transport.

Beloppsgränserna gäller oavsett ansvarstiden.

Högsta ersättning för kund- och leverantörsavbrott är 10 bb om inte annat anges i försäkringsbrevet. Med kund- och leverantörsavbrott menas brandskada hos kund eller leverantör som medför ekonomisk skada för försäkringstagaren på grund av avbrott i leveranser.

7.3 Uppgifter för förnyat försäkringsavtal

För beräkning av förnyat försäkringsavtal ska försäkringstagaren lämna uppgift om vid tidpunkten för uppgiftslämnandet kända värden avseende:

- *lönesumma* som hänför sig till det senaste förflutna kalenderåret före begynnelse dagen
- omsättning enligt det senaste avslutade räkenskapsåret före begynnelse dagen
- täckningsbidrag enligt det senaste avslutade räkenskapsåret före begynnelse dagen.

8. Säkerhetsföreskrifter

För denna försäkring gäller samma säkerhetsföreskrifter, och påföljdsbestämmelser vid försummelse att följa säkerhetsföreskrifterna, som enligt Egendomsförsäkring avsnitt 8.

9. Räddningsplikt

För denna försäkring gäller samma regler om räddningsplikt, och påföljdsbestämmelser vid försummelse att följa reglerna, som enligt Egendomsförsäkring 9.1.

Därutöver ska den försäkrade efter förmåga utan uppskov vidta lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla den försäkrade verksamhetens drift.

10. Skadeanmälan och preskription

För denna försäkring gäller samma regler om skadeanmälan som enligt Egendomsförsäkring 9.2.

Om preskription av rätten till ersättning samt föreläggande om att väcka talan, se allmänna avtalsbestämmelser, SVAA.

11. Skyldighet att dokumentera skada samt medverka vid reglering och besiktning

För denna försäkring gäller samma regler om skyldighet att dokumentera skada samt medverka vid reglering och besiktning som enligt Egendomsförsäkring 9.3.

12. Skadevärderingsregler

Skada regleras efter ansvarstidens slut. Skadebeloppet utgörs av förlust beräknad enligt nedan med tillägg för eventuella räddningskostnader enligt 13.2.

12.1 Förlust av täckningsbidrag

12.1.1 Täckningsbidrag under jämförelseperioden

Täckningsbidraget beräknas under en jämförelseperiod, som är av samma längd som ansvarstiden. Jämförelseperioden börjar 12 månader före den dag egendomsskadan eller annan i punkt 5 angiven händelse inträffat. Vid annan ansvarstid justeras jämförelseperioden i motsvarande mån

12.1.2 Förväntat täckningsbidrag

Råder under ansvarstiden andra förhållanden än under jämförelseperioden och sammanhänger dessa förhållanden inte med skadan, skall täckningsbidraget justeras genom att det för jämförelseperioden framräknade täckningsbidraget ökas eller minskas.

12.1.3 Faktiskt täckningsbidrag

Det täckningsbidrag som rörelsen faktiskt gett under *ansvarstiden* fastställs och ökas med de kostnader som inte är försäkrade till den del de överstiger vad som proportionellt svarar mot rörelsens minskade omfattning, såvida inte försäkringstagaren visar att de minskat förlusten.

Täckningsbidraget ökas också med ett belopp som svarar mot sådant bortfall av täckningsbidrag som orsakats av att en del av *ansvarstiden* använts för förbättring, utvidgning eller annan förändring utöver återställande av skadad egendom till ursprungligt skick, även om det är en följd av myndighetsbeslut.

12.1.4 Skadebeloppet

Skadebeloppet utgörs av det förväntade täckningsbidraget enligt 12.1.2 minskat med:

- det faktiska täckningsbidrag enligt 12.1.3 som rörelsen gett under *ansvarstiden*
- det täckningsbidrag som ingår i ersättningen för egendomsskadan,
- den avkastning, t.ex. i form av ränta, som den försäkrade under *ansvarstiden* erhållit på ersättning som betalats för egendomsskadan
- kostnader som har kunnat inbesparas eller användas för annat ändamål
- sådan ökning av täckningsbidrag som till följd av skadan uppkommit i annan rörelse som försäkringstagaren själv eller annan för hans räkning driver.

12.2 Extrakostnader

Skadebeloppet utgörs av rimliga kostnader för att kunna upprätthålla verksamheten eller minska förlusten av försäkrat täckningsbidrag.

12.3 Hyresförlust

Skadebeloppet för uthyrd lägenhet eller lokal utgörs av den hyresnedsättning som hyresgäst enligt lag eller avtal av standardkaraktär har rätt till, minskat med inbesparade kostnader för t.ex. värme och el samt ränta på ersättningen för egendomsskadan.

För bostadsrättslägenhet beräknas hyresförlusten på motsvarande sätt med utgångspunkt från den nedsättning av avgiften som kan krävas enligt lag eller bostadsrättsföreningens stadgar.

Gör hyresgäst bruk av sin rätt enligt lag att med anledning av skadan säga upp hyresavtalet före hyrestidens utgång och kan lägenheten eller lokalen sedan den reparerats inte hyras ut för den återstående tiden, ersätts hyresförlust även för denna tid, dock högst för tre månader. För uthyrd lägenhet eller lokal ska hyreskontrakt vara tecknat före skadedagen.

För sådan del av lägenhet eller lokal, som försäkringstagaren själv använder eller utan ersättning upplåter till annan, beräknas hyresförlusten som om den varit uthyrd mot skälig hyra.

13. Ersättningsregler

Försäkringen är inte avsedd att bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre. Observera även ersättningsreglerna i de allmänna

avtalsbestämmelserna SVAA.

13.1 Ersättningsposter och avdrag

Försäkringsgivaren betalar:

- skada värderad enligt 12
- räddningskostnader enligt 13.2
- ränta enligt 13.4

under *ansvarstiden* med avdrag för karenstid och självrisk enligt 14 samt eventuell:

- underförsäkring enligt 13.5
- mervärdesskatt enligt 13.6
- försummelse att följa säkerhetsföreskrifter enligt 8 eller andra skyldigheter enligt lag eller detta avtal.

Vad beträffar ordningsföljd och de belopp från vilka avdragen räknas gäller samma regler som i Egendomsförsäkring 11.1, dock så att karenstiden avräknas först.

13.2 Räddningskostnader

Ersättning betalas för skäligen kostnader som den försäkrade haft för att fullgöra sin räddningsplikt enligt 9, dock högst med det belopp varmed förlusten av täckningsbidraget minskat. Medför sådan kostnad nytta även under eventuell karenstid eller efter *ansvarstidens* slut, ersätts högst det belopp som kan anses falla på *ansvarstiden* efter avdrag för karenstiden.

13.3 Kostnader för medverkan i skaderegleringen

Försäkringen ersätter inte kostnader för den försäkrades medverkan i skaderegleringen enligt 11, och inte heller kostnader för anlåtande av utomstående experter såsom ekonomer, jurister eller tekniker, om inte annat avtalats.

13.4 Tidpunkt för betalning av ersättning och ränta

Skada regleras efter *ansvarstidens* slut eller tidigare om parterna är överens om att så ska ske. Ersättning ska betalas senast en månad efter det att den försäkrade styrkt sitt krav och i övrigt fullgjort vad som åligger honom enligt 11.

Ersättning betalas för ränteförlust under *ansvarstiden* med hänsyn till att ersättningen inte betalas förrän efter *ansvarstidens* slut. Vid beräkningen av sådan ränteförlust betalas ränta enligt Riksbankens referensränta.

Om polisutredning eller beslut av domstol eller skiljemän avvaktas, ska ersättning betalas senast en månad efter det att vi fått utredningen eller beslutet. För den tid som utbetalningen fördröjts genom detta betalas ränta enligt Riksbankens referensränta.

Om ersättning betalas senare än vad som anges ovan betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen. Sådan ränta betalas dock inte om räntebeloppet understiger 1 % av *bb*. Vi betalar inte heller ränta som beror på den försäkrades dröjsmål med att fullgöra vad som åligger honom enligt 11.

13.5 Underförsäkring

13.5.1 Avbrott och extrakostnader

Är *lönesumman*, årsomsättningen eller täckningsbidraget högre i verkligheten än de angivna uppgifterna föreligger underförsäkring.

Ersättningen reduceras då proportionellt mot förhållandet mellan erlagd premie för angivna uppgifter respektive den premie som borde ha erlagts om uppgifterna hade varit korrekta.

13.5.2 Hyresförlust

Om ersättning för egendomsskadan minskats på grund av underförsäkring enligt Egendomsförsäkring 11.5 reduceras ersättningen för hyresförlust i motsvarande omfattning.

13.5.3 Räddningskostnader

Vid underförsäkring reduceras ersättningen för räddningskostnader i samma utsträckning som ersättningen för avbrott, extrakostnader och hyresförlust.

13.6 Mervärdesskatt

Vid utbetalning av skadeersättning avräknas mervärdesskatt för den som är redovisningsskyldig för mervärdesskatt.

14. Karenstid och självrisk

14.1 Karenstid

Med karenstid förstås att ersättning inte lämnas för uppkommet bortfall av täckningsbidrag, hyresförlust eller extrakostnader under viss tid – karenstiden.

Vid varje skadetillfälle gäller en karenstid på 24 timmar, om inte annat anges i försäkringsbrevet. Utöver detta gäller en tilläggs karenstid på 48 timmar vid skada genom inifrån kommande händelse enligt Egendomsförsäkring 6.4.1 (maskinavbrott).

14.2 Självrisk

Utöver karenstid avdras även den grundsjälvrisk som anges i försäkringsbrevet för egendomsskador. Vid samtidig egendomsskada och skada genom avbrott, extra kostnader eller hyresförlust avdras endast en självrisk.

ANSVARSFÖRSÄKRING

Försäkringen ingår om det anges i försäkringsbrevet.

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven verksamhet och gäller för försäkringstagaren, de försäkrade samt deras *anställda* för skada orsakad i tjänsten.

Försäkringen gäller också för försäkringstagaren såsom ägare, brukare eller nyttjanderättshavare av försäkrad fastighet samt för byggnads- och anläggningsarbeten som försäkringstagaren utför eller låter utföra på sådan fastighet.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skadeståndskrav avseende skada som inträffar under försäkringstiden.

Försäkringen gäller även vid *serieskada* under förutsättning att den första skadan i serien inträffade under försäkringstiden.

3. Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller i hela världen, utom i *USA och Kanada*.

4. Vad försäkringen gäller för

Försäkringen omfattar verksamhets- och produktansvar.

Produktansvarsförsäkringen gäller även vid:

- *direkt export*

- *känd indirekt export*
- *okänd indirekt export.*

4.1 Person- och sakskada

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för person- och sakskada enligt:

- allmänna skadeståndsrättsliga regler
- *försäkrade avtal*

samt för sådan förmögenhetsskada som är en direkt följd av sådan ersättningsgill person- eller sakskada.

4.2 Ingrediens- och komponentskada

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för ingrediens- och komponentskada, dvs sådan direkt kostnad eller förlust som uppkommer genom att egendom:

- med vilken levererad felaktig *produkt* förenats (genom exempelvis sammanfogning, sammansmältning, blandning, pressning, applicering, ytbehandling eller emballering)
- som – efter bearbetning eller förädling eller annan användning av levererad *produkt* – helt eller till en del består av den felaktiga *produkten*
- som är djur eller växter, efter förbrukning av levererad felaktig *produkt*
- som är informationsbärare (såsom trycksaker eller datamedia) efter överföring av information från levererad felaktig *produkt*

skadas eller försämras och därigenom måste repareras eller kasseras, blir dyrare att bearbeta eller framställa, minskar i värde eller – helt eller delvis – inte kan användas för sitt avsedda ändamål.

4.3 Skada enligt personuppgiftslagen

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för ekonomisk och ideell skada som den försäkrade i egenskap av registeransvarig kan bli skyldig att betala enligt 48 § personuppgiftslagen, (1998:204).

4.4 Miljöskada

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för person-, sak- och *ren förmögenhetsskada* enligt miljöbalken (1998:808) eller andra grannelagsrättsliga regler.

4.4.1 Byggherreansvar

Försäkringen gäller för den försäkrade i egenskap av *byggherre* på egen eller brukad fastighet när mark-, byggnads-, anläggnings- eller installationsarbeten utförs för försäkringstagarens räkning och investeringskostnaden för arbetet uppgår till högst 45 *bb*.

4.4.2 Miljöskada pga tillfälligt fel

Försäkringen gäller för den försäkrades skadeståndsskyldighet för *miljöskada* under förutsättning att fel tillfälligt begås eller plötsligt och oförutsett uppkommer på *byggnad*, anläggning eller anordning.

5. Åtagande

Vid skadeståndskrav, som omfattas av försäkringen och som överstiger självrisken, åtar sig försäkringsgivaren för den försäkrades räkning att:

- utreda om skadeståndsskyldighet föreligger
- förhandla med den som kräver skadestånd
- föra den försäkrades talan vid rättegång eller skiljemannaförfarande och därvid betala rättegångskostnader eller skiljemannakostnader som uppkommer för den försäkrade eller som denne åläggs att betala och inte kan få av motpart eller av annan

- betala det skadestånd som den försäkrade är skyldig att utge.

6. Vad försäkringen inte gäller för

Observera även de generella undantagen i försäkringsvillkoret Allmänna avtalsbestämmelser, SVAA.

6.1 Uppsåt och grov vårdslöshet

Försäkringen gäller inte för skada som den försäkrade framkallat uppsåtligt eller genom grov vårdslöshet, eller då det borde ha stått klart att skada med stor sannolikhet skulle komma att inträffa. Med den försäkrade likställs anställda i ledande ställning.

6.2 Skada på levererad produkt eller felaktigt utfört arbete

Försäkringen gäller inte för:

- skada på *produkt* eller egendom som den försäkrade levererat
- felaktigt utfört arbete
- skada eller kostnader som uppkommer i samband med undersökning, reklamation, återtagande, indragning, utbyte, reparation, prisavdrag, täckningsköp eller information med anledning av fel eller säkerhetsbrist
- skada som kan avhjälpas genom åtgärdande av fel eller säkerhetsbrist hos levererad *produkt* eller egendom

Försäkringen gäller dock om skadan inträffar till följd av att den försäkrade fullgör annat avtal än det tidigare leveransavtalet eller utför underhålls- eller servicearbete efter garantitidens utgång.

6.3 Ren förmögenhetsskada

Utöver vad som anges i 4.3 och 4.4 gäller försäkringen inte för *ren förmögenhetsskada*.

6.4 Garanti eller annat särskilt åtagande

Försäkringen gäller inte för skada i den mån den försäkrade:

- är ansvarig för skadan enbart pga uttrycklig eller underförstådd utfästelse eller garanti
- genom särskilt avtal åtagit sig att ersätta skadan utöver gällande skadeståndsrätt eller försäkrat avtal.

6.5 Arbetsskada och patientskada

Försäkringen gäller inte för *arbetsskada* eller *patientskada*. Detta undantag tillämpas dock inte i den mån lagenlig regressrätt föreligger mot den försäkrade.

6.6 Vissa hälsorisker

Försäkringen gäller inte för skada orsakad av:

- *läkemedel*, vacciner och preventivmedel
- tobaksprodukter
- kemiska bekämpningsmedel
- gödningsmedel
- elektromagnetiska fält (EMF)
- överföring av HIV/AIDS
- silikonbaserade implantat
- genetiskt modifierade organismer och produkter.

6.7 Blodbanker

Försäkringen gäller inte för blodbanker. Undantaget gäller dock inte för sjukhus, kliniker eller liknande som normalt använder blod i sin verksamhet.

6.8 Produktansvar för explosiva varor

Försäkringen gäller inte för produktansvarsskada orsakad av sprängmedel, fyrverkeripjäser eller liknande explosiva varor.

6.9 Trafikskador

Försäkringen gäller inte för skada som:

- omfattas av Trafikskadelagen (1975:1410) eller motsvarande utländsk lagstiftning
- inträffar till följd av trafik med motorfordon när det används inom inhägnat tävlingsområde.

6.10 Fartyg, flyg- och flygplatsansvar

Försäkringen gäller inte för skada genom:

- kollision orsakad av fartyg eller båt eller av dessa bogserade föremål
- luftfartyg eller produkter ingående i luftfartyg
- markutrustning avsedd att användas i samband med luftfart.

Försäkringen gäller inte heller för det ansvar som kan åläggas den försäkrade i dennes egenskap av flygplatsansvarig eller i samband med flygledning.

6.11 Omhändertagen egendom

Utöver vad som anges i punkt 7.2 om skada på hyrd lokal, gäller försäkringen inte för skada på egendom som den försäkrade eller annan för dennes räkning:

- hyr, leasar, lånar eller nyttjar
- åtar sig att transportera, lyfta eller förvara
- åtar sig att uppföra, reparera eller tillverka eller på annat sätt har omhändertagit.

Försäkringen gäller inte heller om skada på sådan egendom inträffar sedan egendomen avlämnats eller återlämnats.

6.12 Kända fel och bristfälliga undersökningar

Försäkringen gäller inte för skada orsakad av levererad *produkt* eller egendom om den försäkrade eller dennes arbetsledning:

- känt till, eller bort känna till, felet eller bristen innan skadan uppkom och underlåtit att vidta rimliga åtgärder för att förhindra den
- inte låtit utföra sedvanliga undersökningar, provningar eller analyser för att fastställa levererad *produkts* eller egendoms lämplighet för avsett ändamål och detta medfört att defekt i *produkten* eller egendomen inte upptäckts.

6.13 Böter, viten och straffskadestånd

Försäkringen gäller inte för böter, viten, straffskadestånd ("punitive damages") eller annan liknande kostnad.

6.14 Åsidosättande av lag eller myndighets föreskrift

Försäkringen gäller inte för skada som orsakas genom åsidosättande av lag eller myndighets föreskrifter, såvida inte den försäkrade kan visa att arbetsledningen varken haft eller bort ha haft kännedom om åsidosättandet.

6.15 Gradvis uppkommen miljöskada

Försäkringen gäller inte för skada som uppkommer gradvis eller till följd av långtidspåverkan, utan endast då skadan är en följd av tillfälligt fel enligt 4.4.2.

6.16 Rådgivande verksamhet (konsultuppdrag)

Försäkringen gäller inte för skada till följd av fel eller brist vid *rådgivning*, när den försäkrades uppdrag uteslutande avser *rådgivning* eller annan konsultverksamhet.

6.17 Försäkrads egendom och krav mellan de försäkrade

Försäkringen gäller inte för skada på försäkrads egendom. Försäkringen gäller inte heller för skadeståndskrav mellan de försäkrade, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

7. Försäkringsbelopp

7.1 Sammanlagd ersättningsskyldighet

Försäkringsbeloppet anges i försäkringsbrevet och är den högsta sammanlagda ersättning som försäkringsgivaren betalar för skadestånd, inklusive ränta, utrednings-, förhandlings-, rättegångs-, skiljemanna- och räddningskostnader.

Med utrednings- och förhandlingskostnader avses kostnad för arbete som utförs av annan än försäkringsgivarens personal.

Vår sammanlagda ersättningsskyldighet är begränsad till:

- ett försäkringsbelopp vid varje skada
- två försäkringsbelopp per försäkringsår om inte annat anges nedan.

7.2 Hyrd försäkringslokal

Ersättning betalas för skada på hyrd försäkringslokal upp till 10.000.000 kr.

7.3 Serieskada

Vår ersättningsskyldighet är begränsad till ett försäkringsbelopp:

- för skador som orsakats av samma fel, defekt eller säkerhetsbrist hos en eller flera *produkter*, oavsett om skadorna inträffar under ett eller flera försäkringsår
- för flera skador som uppkommit av samma orsak och som inträffat vid samma tillfälle.

Ersättning betalas intill det försäkringsbelopp som gällde då den första skadan inträffade.

7.4 Miljöskada

Ersättningen begränsas vid byggherreansvar enligt 4.4.1 till:

- 20 *bb* vid sak- och ren förmögenhetsskada
- ett försäkringsbelopp vid personskada.

Ersättningen begränsas vid miljöskada pga tillfälligt fel enligt 4.4.2 till:

- ett försäkringsbelopp vid sak- och personskada
- 10 *bb* vid ren förmögenhetsskada.

Ersättningsbegränsningarna gäller vid varje skada och totalt per försäkringsår.

Vid flera *miljöskador* som orsakats av samma verksamhet och samma slags skadliga inverkan eller störning är ersättningen begränsad till ett försäkringsbelopp, oavsett under vilket år skadeståndskrav framställs.

Ersättning betalas intill det försäkringsbelopp som gällde då skadeståndskrav första gången framställdes.

7.5 Skada enligt personuppgiftslagen

Vid skadeståndsskyldighet för ekonomisk och ideell skada vid registeransvar enligt personuppgiftslagen (1998:204) begränsas ersättningen till 10 bb per skada.

8. Säkerhetsföreskrifter

Dokumentation i form av konstruktionsritningar, tillverkningsplaner, recept, instruktioner, bruksanvisningar, avtal, garantier och liknande handlingar ska förvaras på sådant sätt att de på vår begäran kan uppvisas vid inträffad skada.

Om den försäkrade inte följt dessa bestämmelser och det kan antas vara till men för oss, är vi berättigad till skäligt avdrag på den ersättning som annars skulle ha betalats.

9. Åtgärder vid skada

9.1 Räddningsplikt

När skada som kan förväntas föranleda skadeståndskrav inträffar eller kan befaras komma att inträffa, ska den försäkrade efter förmåga vidta åtgärder för att hindra eller minska skadan. Den försäkrade ska också, om någon annan är ersättningskyldig, vidta nödvändiga åtgärder för att bevara vår rätt mot denne.

Om den försäkrade uppsåtligen eller av grov vårdslöshet inte fullgjort sin räddningsplikt enligt ovan och det medfört skada för oss, kan ersättningen minskas eller helt utebli.

Detsamma gäller om den försäkrade åsidosatt sina skyldigheter med vetskap om att det innebar en betydande risk för att skada skulle inträffa.

Den försäkrade svarar gentemot oss för att räddningsplikten iakttas av:

- den försäkrades företagsledning
- övriga *anställda* hos den försäkrade
- entreprenörer och andra uppdragstagare som anlitas av den försäkrade.

9.2 Skadeanmälan

Skada som kan medföra skadeståndskrav ska anmälas så snart som möjligt, och skadeståndskrav som framförs mot den försäkrade ska anmälas omedelbart. Vid dröjsmål som medför skada för oss har vi rätt att göra ett skäligt avdrag på den ersättning som annars skulle ha betalats.

Skada som kan medföra skadeståndskrav måste dock alltid anmälas senast inom sex månader från det att den försäkrade fått kännedom om sin möjlighet att få ersättning. Anmäls skada senare är vi fria från ansvar.

Om preskription av rätten till ersättning samt föreläggande om att väcka talan, se Allmänna avtalsbestämmelser, SVAA.

9.3 Skyldighet att dokumentera skada samt medverka vid reglering och besiktning

Den försäkrade är skyldig att:

- bistå oss vid skadeutredningen, lämna upp-lysningar och på begäran styrka och specificera ersättningskravet, tillhandahålla verifikationer, bevis, originalkvitton och andra handlingar som behövs för att bedöma vårt ansvar, egendomens värde och ersättningens storlek
- i rimlig omfattning spara dokumentation i form av t.ex. ritningar, instruktioner, avtal och liknande handlingar, så att de på begäran kan uppvisas för oss
- spara skadad egendom och på begäran överlämna denna till oss
- vid stöld, inbrott, *rån*, *överfall* eller andra brott snarast polisanmäla händelsen och skicka anmälan till oss
- överlämna eventuella förundersökningsprotokoll och domar till oss
- låta oss besikta skadad egendom
- följa våra anvisningar om metod för återställande eller sanering, val av inköpsställe, leverantör eller reparatör.

I händelse av rättegång:

- ska den försäkrade utan ersättning tillse att i erforderlig utsträckning vittnes- och sakkunnigbevisning kan föras med hjälp av hos honom *anställd* personal
- har vi rätt att utse ombud och lämna denne anvisningar och instruktioner.

Har den försäkrade i sak som rör försäkringen kallats till förhör av polis eller annan myndighet eller har denne i sådan sak instämt till domstol, ska denne omedelbart underrätta oss om detta.

Vi har inget ansvar för åtaganden av inköpsställe, leverantör eller reparatör, och även om anvisningar getts i denna del är försäkringstagaren alltid beställare.

Om den försäkrade utan vårt tillstånd medger krav eller betalar ersättning är vi fria från ansvar, om inte kravet uppenbart var lagligen grundat.

Om den försäkrade efter det att skada inträffat avstått från sin rätt till ersättning från den som är ersättningskyldig med anledning av skadan, begränsas vår ersättningskyldighet i motsvarande mån och redan utgiven ersättning ska återbetalas till oss.

Krav från annat försäkringsbolag i enlighet med de mellan försäkringsbolagen träffade avtalen om regresser respektive dubbelförsäkring regleras, om vi är part i aktuellt avtal, utan att skadeanmälan från den försäkrade krävs.

Underlåter den försäkrade sina skyldigheter enligt ovan är vårt ansvar begränsat till den kostnad som skulle ha uppkommit om anvisningarna följts.

Observera även de allmänna avtalsbestämmelserna SVAA om oriktiga uppgifter i samband med skada.

9.4 Förlikning

Om vi begär det, är den försäkrade skyldig att medverka till en förlikning med den skadelidande. Har vi förklarat oss villiga att förlikas med den skadeståndsberättigade är vi fria från ytterligare åtaganden till följd av skadeståndskravet.

Om den försäkrade utan vår tillåtelse medger skadeståndsskyldighet, godkänner ersättningskrav eller utbetalar ersättning, är vi fria från ansvar, om inte kravet var uppenbart lagligen grundat.

9.5 Ansvarsbegränsning i avtal

Medför ansvarsbegränsning i avtal inskränkning i den försäkrades skadeståndsskyldighet och avstår den försäkrade från att åberopa begränsningen, betalas ersättning med högst ett belopp motsvarande ansvarsbegränsningen.

10. Ersättningsregler

Försäkringen är inte avsedd att bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre.

Observera även ersättningsreglerna i de allmänna avtalsbestämmelserna SVAA.

10.1 Ersättningsposter och avdrag

Vi betalar:

- kostnader och skadestånd enligt åtagande i 5
- räddningskostnader enligt 10.2

med avdrag för eventuell mervärdesskatt enligt 10.4 och försummelse att följa:

- säkerhetsföreskrifter enligt 8
- föreskrifter om medverkan vid skaderegleringen, rättegång, förlikning etc
- andra skyldigheter enligt lag eller detta avtal.

Till sist avdras självrisk enligt 11.

Alla avdrag görs från skadebeloppet, men ifall ett lägre belopp gäller i form av försäkringsbelopp, fribelopp eller enligt regler om högsta ersättning, görs avdragen istället från detta lägre belopp.

10.2 Räddningskostnad

Om den försäkrade haft utgift (räddningskostnad) för att begränsa omedelbart förestående eller inträffad skada som kan föranleda skadeståndsskyldighet som omfattas av försäkringen, betalas ersättning om åtgärderna med hänsyn till omständigheterna varit skäligen.

Ersättning betalas dock inte för att avvärja befarad skada på grund av säkerhetsbrist eller defekt hos produkt som den försäkrade levererat.

Ersättning betalas inte heller för kostnad för sanering av egen egendom eller på fastighet som ägs, hyrs eller nyttjas av den försäkrade.

10.3 Kostnader för medverkan i skaderegleringen

Försäkringen ersätter inte kostnader för den försäkrades medverkan i skaderegleringen enligt 9.3.

10.4 Mervärdesskatt

Vid utbetalning av skadeersättning avräknas mervärdesskatt för den som är redovisningsskyldig för mervärdesskatt.

10.5 Rän-tebestämmelser

Ersättning betalas inte för räntekostnader som uppkommit på grund av den försäkrades dröjsmål att göra vad som enligt detta villkor krävs av denne.

11. Självrisk

11.1 Grundsälvrisk

Vid varje skadetillfälle avdras från de sammanlagda ersättningsbara kostnaderna den grundsälvrisk som anges i försäkringsbrevet.

Endast en självrisk tillämpas:

- vid flera skador som orsakats av samma defekt hos en eller flera *produkter*
- för skador som uppkommit av samma orsak vid samma tillfälle.

I dessa fall tillämpas den självrisk som gällde vid den tidpunkt då första skadan inträffade.

11.2 Förhöjd självrisk

För vissa skadehändelser gäller annan självrisk enligt nedan. Är den valda grundsälvriskan högre än nedan angivna självrisker gäller den högre grundsälvriskan.

Självriskan är 10 % av skadebeloppet, dock lägst 0,5 *bb* och högst 5 *bb*, vid sakskada genom sprutmålning, sprängningsarbete eller vid skada på ledningar och kablar i marken genom grävning-, schaktning- eller annat markarbete.

Självriskan är 30 % av skadebeloppet, dock lägst 1 *bb* och högst 10 *bb*, vid sakskada genom brand eller explosion som uppkommit till följd av heta arbeten.

RÄTTSSKYDDSFÖRSÄKRING

Försäkringen ingår om det anges i försäkringsbrevet

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven verksamhet och gäller för försäkringstagaren och de försäkrade.

Försäkringen gäller för försäkringstagaren såsom ägare, brukare eller nyttjanderättshavare av fastighet, där verksamheten bedrivs eller har bedrivits och som till övervägande del används för denna verksamhet.

Vid *skattemål* gäller försäkringen endast för försäkringstagaren.

2. När försäkringen gäller

Rättsskyddsskada (nedan skada) anses inträffa, vid:

- *tvist* när ett rättsligen grundat krav har framförts och helt eller delvis avvisats
- *skattemål* när *skattemålet* anhängiggjorts vid allmän förvaltningsdomstol
- *brottmål* när åtal väckts mot den försäkrade.

2.1 Huvudregel

Försäkringen gäller för *tvist*, *skattemål* och *brottmål* som uppkommer under den tid försäkringen är i kraft under förutsättning att försäkringstagaren har haft rättsskyddsförsäkring för angiven verksamhet med samma omfattning under en sammanhängande tid av minst två år, hos oss eller i något annat bolag.

2.2 Om försäkringen varit i kraft kortare tid än två år

Försäkringen gäller även för *tvist*, *skattemål* och *brottmål* som uppkommer om försäkringen varit i kraft kortare tid än två år, om de händelser eller omständigheter som ligger till grund för anspråket har inträffat under den tid försäkringen varit i kraft med samma omfattning hos oss eller i något annat bolag.

2.3 Om försäkringen upphört

Om försäkringen upphört att gälla därför att verksamheten upphört, gäller försäkringen ändå efter försäkringstiden, om de händelser eller omständigheter som ligger till grund för anspråket inträffade när försäkringen var i kraft och det därefter:

- vid *tvist* inte har gått längre tid än tio år
- vid *skattemål* och *brottmål* inte har gått längre tid än två år.

I så fall tillämpas den omfattning och det *basbelopp* som gällde då de händelser eller omständigheter som ligger till grund för anspråket inträffade.

3. Var försäkringen gäller

Om inte annat anges i försäkringsbrevet, gäller försäkringen endast:

- vid *tvist* med motpart som har sitt säte eller hemvist inom EU/EFTA och som kan prövas av domstol eller skiljenämnd inom EU/EFTA
- vid *skattemål* och *brottmål* inom Sverige
- fastighet som är belägen inom Norden.

4. Vad försäkringen gäller för

Försäkringen ersätter nödvändiga och skäliga ombuds- och rättegångskostnader som den försäkrade:

- inte kan få ersatta av motparten eller annan
- efter domstolsprövning förpliktas utge till motparten

i nedan angiven omfattning. Med rättegångskostnad avses även kostnad för medlare, förordnad enligt 42 kap rättegångsbalken (1942:740).

4.1 Tvister

Försäkringen gäller för *tvist* som kan prövas som *tvistemål* av tingsrätt, fastighetsdomstol, miljödomstol, statens VA-nämnd, eller motsvarande domstolar i andra länder inom EU/EFTA.

Försäkringen gäller även om *tvisten* avgörs genom skiljeförfarande, om tvisten utan sådant förfarande kunde ha prövats i angivna domstolar. Försäkringen betalar kostnaderna för skiljeförfarandet, både den försäkrades egna och sådana som han förpliktas utge, men gäller inte för ersättningen till skiljemännen.

Försäkringen gäller även vid överdomstolar till angivna domstolar liksom vid hyresmål som prövas av Svea Hovrätt, vid resningsansökan dock endast om resning beviljas.

Är *tvisten* sådan att den först måste prövas av annan instans, t.ex. hyresnämnd, kronofogdemyndighet eller konkurrensverket, betalas endast kostnader som uppkommit efter sådan prövning.

Försäkringen gäller inte för *tvist* som endast kan handläggas av administrativa myndigheter, förvaltningsdomstolar eller andra specialdomstolar än vad som anges ovan, och inte heller vid *tvist* som handläggs av Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter, Europeiska gemenskapernas domstol eller Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt.

Försäkringen gäller även för tvist angående skadestånd som prövas inom ramen för brottmål, där den försäkrade är målsägande.

4.2 Brottmål

Försäkringen gäller för försvar av den försäkrade där denne åtalas för vårdslös gärning.

4.3 Skattemål

Försäkringen gäller i allmän förvaltningsdomstol i Sverige (länsrätt, kammarrätt och regeringsrätten) vid *skattemål* angående taxering av den försäkrade verksamheten.

5. Vad försäkringen inte gäller för

Observera även de generella undantagen i försäkringsvillkoret Allmänna avtalsbestämmelser, SVAA.

5.1 Brottmål

Försäkringen gäller inte då försäkrad misstänks eller åtalas för grovt vårdslös eller uppsåtlig gärning, och inte heller vid tvist om anspråk som framställs mot försäkrad med anledning av sådan gärning.

5.2 Tvister mellan försäkrade etc

Försäkringen gäller inte för tvist mellan företag inom samma koncern eller parter som omfattas av försäkringen, och inte heller för tvist mellan ett försäkrat handelsbolag eller kommanditbolag och delägare eller tidigare delägare i sådant bolag, eller för tvist mellan delägare i deras egenskap av delägare.

5.3 Patent och annan immaterialrätt

Försäkringen gäller inte för tvist som avser patent- eller annan immaterialrätt.

5.4 Arbetstvist

Försäkringen gäller inte för tvist som rör förhållandet mellan arbetsgivare och nuvarande eller förutvarande arbetstagare, och inte för tvist avseende om det föreligger ett anställningsförhållande.

5.5 Småmål

Försäkringen gäller inte för tvist som handläggs enligt reglerna om s.k. småmål enligt 1 kap 3 d § rättegångsbalken (1942:74). Detta undantag tillämpas dock inte vid tvist pga försäkringsavtalet.

5.6 Trafikförsäkring och ansvarsförsäkring

Försäkringen gäller inte för *tvist* som avser skadeståndskrav mot försäkrad om trafik- eller ansvarsförsäkring täcker eller skulle kunna täcka ett sådant krav, oavsett om sådan försäkring gäller eller inte.

5.7 Fordon

Försäkringen gäller inte för *tvist* som gäller den försäkrade såsom ägare, brukare eller förare av motordrivet fordon, släpfordon, båt eller fartyg.

5.8 Borgensåtagande

Försäkringen gäller inte för *tvist* gällande den försäkrades borgensåtagande eller annat liknande åtagande.

5.9 Fordringar och överlätna anspråk

Försäkringen gäller inte för *tvist* som gäller fordran eller annat anspråk som överlåtits på den försäkrade, om det inte är uppenbart att överlåtelsen skett innan tvisten uppkom.

5.10 Konkurs

Försäkringen gäller inte för *tvist* där den försäkrade är konkursgäldenär, part i ackordsförhandling eller part i förfarande om företagsrekonstruktion.

5.11 Annan fastighet

Försäkringen gäller inte för *tvist* avseende den försäkrade såsom ägare, brukare eller nyttjanderättshavare av annan fastighet än den där verksamheten bedrivs eller har bedrivits.

5.12 Fastighets- och miljödomstol

Försäkringen gäller inte för *tvist* som kan falla under prövning av fastighets- eller miljödomstol där den försäkrade är att anse som sökande part.

5.13 Marknadsföringslagen

Försäkringen gäller inte för *tvist*, mål eller ärende enligt marknadsföringslagen.

5.14 VD- och styrelseansvar

Försäkringen gäller inte för *tvist* gällande ansvar för nuvarande eller tidigare verkställande direktör eller styrelseledamot i försäkrat bolag eller annat bolag inom samma koncern.

5.15 Obefogat intresse

Försäkringen gäller inte för *tvist* där den försäkrade inte kan anses ha ett befogat intresse för att få sin sak prövad.

5.16 Skattemål

Försäkringen gäller inte för *skattemål* avseende:

- skönstaxering
- köp eller försäljning av aktier eller andra finansiella instrument
- skattetillägg eller andra avgifter
- förhandsbesked
- eftertaxering som beror på att försäkrad lämnat oriktiga uppgifter eller *skattemål* i övrigt som avser förhållanden som kan medföra ansvar för skattebrott, oavsett om åtal väckts eller ej
- beskattningsfråga där skattebeloppet understiger 0,5 bb.

6. Försäkringsbelopp

Försäkringsbeloppet är 5 bb, om inte annat anges i försäkringsbrevet. Detta utgör den högsta ersättning som betalas vid varje skada. Högsta ersättning för samtliga skador som uppkommit under ett försäkringsår är 50 bb.

Vid förhöjt försäkringsbelopp gäller detta högre belopp endast vid skada som uppkommit efter den tidpunkt som höjningen gjorts samt om de händelser eller omständigheter som ligger till grund för anspråket inträffat efter denna tidpunkt. **Endast ett försäkringsbelopp gäller:**

- om flera försäkrade står på samma sida. Som försäkrad avses vid grupptalan alla som har företagsrättsskyddsförsäkring hos oss
- för flera *tvister* som grundar sig på väsentligen samma händelser eller omständigheter
- för flera *skattemål* som i huvudsak grundar sig på likartade händelser eller omständigheter.

7. Val av ombud

För att försäkringen ska gälla måste ombud anlitas. Ombudet ska vara lämpligt med hänsyn till:

- försäkringstagarens verksamhetsort
- ärendets natur
- de krav som svensk lag eller det lands lag där processen drivs ställer på ombudet

och antingen vara:

- medlem av Sveriges advokatsamfund (advokat) eller jurist anställd hos advokat, eller
- annan person som för den enskilda tvisten uppfyller kraven på lämplighet.

8. Ersättningsregler

Försäkringen är inte avsedd att bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre. Observera även ersättningsreglerna i de allmänna avtalsbestämmelserna SVAA.

8.1 Kostnader som ersätts

I den mån kostnaderna är nödvändiga och skäliga och inte kan utfås av motpart eller annan, kan ersättning lämnas för:

- ombudets arvode och kostnader, under förutsättning att vidtagna åtgärder väl specificerats så att nödvändigheten och skäligheten kan bedömas. Med kostnadsräkningen ska lämnas upplysning om resultatet av ärendet samt bifogas dom eller förlikningsavtal. Av specifikationen ska framgå:
 - vilka åtgärder som har vidtagits
 - datum och tidsåtgång för åtgärderna
 - vem som utfört arbetet
 - debiterad timkostnad för varje åtgärd
- kostnader för bevisning och utredning som anskaffats före rättegång eller skiljeförfarande men efter det att ersättningsgill skada uppstått, under förutsättning att utredningen beställts av försäkrads ombud
- expeditionskostnader i domstol
- rättegångskostnader som den försäkrade ålagts att betala till motpart eller staten efter domstols eller skiljenämnds prövning av ärendet, eller som den försäkrade vid förlikning åtagit sig att betala till motpart, om det är uppenbart att den försäkrade skulle dömts att betala högre rättegångskostnader än det som försäkrad vid förlikning åtagit sig
- kostnader för medlare utsedd av domstol enligt 42 kap. 17 § rättegångsbalken (1942:74).

I *skattemål* ersätter försäkringsgivaren endast kostnader som uppstår i samband med eller efter det att målet anhängiggjorts i allmän förvaltningsdomstol.

8.2 Kostnader som inte ersätts

Ersättning lämnas inte för:

- ombudskostnader som uppkommer innan ersättningsgill skada uppstått
- kostnader för annat ombud än vad som är lämpligt med hänsyn till orten där verksamheten bedrivs eller ärendets natur
- utredning om innehållet i nationell rätt gällande andra länder än inom EU/EFTA
- ombuds resor utanför EU/EFTA
- kostnader som uppstår för att den försäkrade avstår från sina möjligheter att få ersättning av motparten
- kostnader som betalats eller skulle kunna ha betalats av allmänna medel
- försäkrads eget arbete, förlorad inkomst, resor, uppehålle eller andra kostnader
- merkostnad som uppstår genom att försäkrad anlitar flera ombud eller byter ombud
- kostnader som uppstår för att ombudet handlar försumligt
- ersättning till skiljemän eller administrativa kostnader i skiljeförfarande
- verkställighet av dom, beslut eller avtal
- räntekostnader som uppkommer på grund av försäkrads dröjsmål med rättsskyddsansökan.

8.3 Utbetalning av ersättning

Ersättning betalas för den försäkrades ersättningsgilla egna kostnader efter det att ärendet slutredovisats, i den mån försäkringsbeloppet inte tagits i anspråk av motpart genom verkställighet av dom eller liknande förfarande.

Utbetalning av ersättning a conto kan ske efter särskild prövning, då hänsyn t.ex. tas till att *tvistemål* avgjorts i lägre instans och överklagas, att *tvisten* är mycket långdragen eller att utläggerna är stora i förhållande till den försäkrades betalningsförmåga.

8.4 Återkrav

Om vi betalat ersättning övertar vi den försäkrades rätt att kräva ersättning av motpart, statsverket eller annan.

8.5 Preskription

Om preskription av rätten till ersättning, se allmänna avtalsbestämmelserna SVAA.

8.6 Mervärdesskatt

Vid utbetalning av skadeersättning avräknas mervärdesskatt för den som är redovisningsskyldig för mervärdesskatt.

9. Självrisk

Självrisk är 0,2 bb samt 20 % av skadekostnaden som överstiger 0,2 bb.

DEFINITIONER

Anställd:

- fysisk person som utför arbetsuppgifter i den försäkrades ordinarie verksamhet om ersättning för dennes arbete utgår från försäkrad
- studerande som praktiserar hos försäkrad
- styrelseledamot, dock endast i samband med utövande av tjänst eller annat ideellt uppdrag hos försäkrad
- fysisk person som tillfälligt tillhandahålls försäkrad av arbetsförmedling eller liknande förmedling för att utföra arbetsuppgifter som normalt utförs av anställda.

I förmögenhetsbrottsförsäkringen avses med anställd även den som tidigare varit anställd hos försäkrad, dock endast under 30 dagar efter anställningens upphörande.

Ansvartiden

Den tidsperiod under vilken förlust av täckningsbidrag, hyresförlust eller uppkomna extrakostnader ersätts. Ansvartidens längd räknas från den tidpunkt då egendomsskadan inträffar.

Arbetsområde

Den eller de platser till vilken egendom och material ska levereras eller där arbeten ska utföras av den försäkrade för utförande av entreprenaden.

Arbetskada

Arbetsolycksfall, olycksfall på väg till och från arbetet samt arbetssjukdom.

Arbetstagares egendom

Personlig lösegendom tillhörig arbetstagare hos försäkringstagaren samt egendom som enligt kollektivavtal vid skada skall ersättas av arbetsgivaren.

Basbelopp (bb)

Det prisbasbelopp som fastställs enligt socialförsäkringsbalken och som gällde för januari månad det år skadan inträffade. Vid beräkning av självrisk uttryckt i basbelopp avrundas självrisken nedåt till närmaste 100-tal kronor. Andra belopp uttryckta i basbelopp avrundas uppåt till närmaste 100-tal kronor.

Brottmål

Anses föreligga när åtal väckts mot den försäkrade för vårdslös gärning.

Brottslig handling

En handling som enligt tillämplig nationell lagstiftning utgör ett brott och för vilket brott gärningsmannen dömts genom en lagakraftvunnen dom eller – om gärningsmannen inte dömts – den utredning som den försäkrade har presenterat är sådan att det är ställt utom allt rimligt tvivel att brott begåtts av gärningsmannen.

Byggherre

Den ägare eller brukare av fastighet för vars räkning entreprenad utförs.

Byggnad

Byggnad och sådan egendom som hör till byggnad enl. 2 kap. 2 § jordabalken och som lyder: "Till byggnad hör fast inredning och annat varmed byggnaden blivit försedd, om det är ägnat till stadigvarande bruk för byggnaden eller del av denna, såsom fast avbalkning, hiss, ledstång, ledning för vatten, värme, ljus eller annat med kranar, kontakter och annan sådan utrustning, värmepanna, element till värmeledning, kamin, kakelugn, innanfönster, markis, brandredskap, civilförsvarsmateriel och nyckel.

I enlighet med vad som sägs i första stycket hör därjämte i regel till byggnad, såvitt angår:

1. Bostad: badkar och annan sanitetsanläggning, spis, värmeskåp och kylskåp samt maskin för tvätt eller mangling.
2. Butikslokal: hylla, disk och skyltfönsteranordning.
3. Samlingslokal: estrad och sittplatsanordning.
4. Ekonomibyggnad till jordbruk: anordning för utfodring av djur och anläggning för maskinmjölkning.
5. Fabrikslokal: kylsystem och fläktmaskineri.

Reservdel och dubblett till föremål som avses i första eller andra stycket, hör inte till byggnaden".

Datainformation

Med datainformation avses den information som lagras på *datamedia*.

Dator

Med dator avses enhet för databehandling, som enligt i förhand fastställt program kan utföra omfattande beräkningar, med tillhörande in- och utenheter, t.ex. bildskärm, tangentbord, mus, skrivare, cd-läsare, scanner, modem, datavideoprojektor, nätverkskablage, nätverksutrustning och digital utrustning, t.ex. digitala kopiatorer.

Med dator avses inte digitala telefonväxlar, digitala intercomanläggningar, fotosättnings- och bildbehandlingsutrustningar samt dator för styr- och reglerändamål.

Datamedia

Med datamedia avses databärare, det vill säga det fysiska underlag på vilket data registreras och lagras, till exempel cd, dvd, magnetband eller USB-minne.

Datavirus

Med datavirus avses att program eller instruktioner kopierar sig själva, "smittar", till andra existerande program och filer och åstadkommer oönskade effekter.

Direkt export

Försäljning utan mellanhand till köpare i annat land inom försäkringens geografiska tillämpningsområde.

Dotterbolag

Varje bolag i vilket försäkringstagaren äger mer än 50 % av rösterna.

Egen bekostad fast inredning

Inredning, som till sin karaktär utgör fast egendom enligt 2 kap 2 § jordabalken (1970:994), och som ägs och bekostas av *försäkringstagaren* i hyrd byggnad eller lokal.

Elektrisk utrustning

Elektrisk eller elektronisk enhet, kabel eller elektrisk ledning.

Entreprenadverksamhet:

- byggnads-, anläggnings- och installationsarbeten avsedda för byggnads stadigvarande bruk
- montage av mekanisk eller elektrisk utrustning som inte är avsedd för byggnads stadigvarande bruk.

Försäkrade avtal:

- allmänna bestämmelser som är utfärdade av branschorganisation inom den försäkrades verksamhetsområde
- sedvanligt kontrakt med strömleverantör där den försäkrade övertagit ansvar enligt ellagen
- sedvanligt nyttjanderättsavtal med fastighetsägare avseende övertaget fastighetsägaransvar
- avtal om personaluthyrning där den försäkrade åtagit sig att ansvara för skada orsakad av uthyrd personal.

Försäkringslokal

Sammanhängande utrymmen i en byggnad som den försäkrade använder för sin verksamhet. Med försäkringslokal avses även stålcontainer.

Försäkringsställe

Sådan plats som anges i försäkringsbrevet med gatuadress, kvartersnummer eller fastighetsbeteckning där försäkrad egendom förvaras.

Glas

Med glas avses:

- glas i fönster och dörr i *byggnad*
- glas i fönster och dörr i hyrd *försäkringslokal* om försäkringstagaren enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för skadan
- glas i inredning

Med glas jämförs plastmaterial såsom polykarbonat, akryl eller liknande som används i stället för glas.

Inaktuella föremål

Modeller, *utbytbara verktyg*, former och mönster som inte:

- avser föremål som normalt tillverkas, lagerförs eller anges i gällande katalog eller standardiseringsnorm
- anskaffats för underhåll av egna maskiner som fortfarande används
- tillhör kunder.

Inbrottsskyddad förvaringsenhet

Värdeskåp eller liknande enhet som är godkänd för förvaring av *pengar och värdehandlingar* enligt europeisk standard EN 1143 eller motsvarande tidigare gällande eller senare ibruktagna europeisk eller svensk standard. Enheten ska vara godkänd för det belopp eller värde som förvaras i enheten.

Indirekt export

När en vara eller produkt hamnat utanför det försäkrade geografiska området och den försäkrade kan visa att detta skett utan den försäkrades medverkan eller kännedom.

Koncern

Grupp av företag förenade som moder- och dotterbolag.

Kulturell särart

Byggnad eller byggnadsdel med sådant kulturhistoriskt eller konstnärligt värde som dokumenterats genom myndighetsbeslut eller märkning baserad på lag eller förordning.

Kunders egendom

Kunder eller annan tillhörig egendom som mottagits av försäkringstagaren för reparation, förvaring, bearbetning eller dylikt och som har direkt samband med den försäkrade verksamheten.

I värdet av egendomen ingår även de eventuella kostnader som försäkringstagaren lagt ned på denna egendom.

Källarlokal

Lokal vars golv helt eller delvis är beläget minst en meter under intilliggande marknivå. I byggnad med flera under varandra liggande källarvåningar gäller bestämmelsen endast för den lägst belägna våningen.

Känd indirekt export

Försäljning till någon som, med den försäkrades kännedom, i sin tur exporterar till köpare i annat land inom försäkringens geografiska tillämpningsområde.

Licens

Standardprogram som endast får installeras på en dator vid ett tillfälle eller, om det är en fleranvändarlicens, flera datorer.

Läkemedel

Vara, som är avsedd antingen att vid invärtes eller utvärtes bruk förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom eller sjukdomssymptom hos människor eller annars på angivna sätt användas i samband med behandling av sjukdom, skada eller kroppsfel eller vid förlossning, allt under förutsättning att varan för sådant ändamål genom beredning, dosering eller doseringsanvisning iordningställts för användning.

I läkemedel innefattas både registrerade läkemedel och substanser som används vid kliniska försök.

Lönesumma

1. För aktiebolag och ekonomiska föreningar lönekostnaden (kontant bruttoersättning och värdet av kost-, bostads- och bilförmåner minskat med kostnadsavdrag) – dock lägst 200 000 kr – för samtliga arbetstagare, dvs. summan (årslönesumman) av de månatliga redovisningar som under rubrik "Avgiftsunderlag A" lämnas till det skattekontor där arbetsgivaren har sin hemvist och på av Skatteverket fastställd blankett för skattedeclaration.

2. För övriga företag och enskilda näringsidkare dels lönesumman enligt 1, dels det belopp (lön, arvode etc.) som varje i företaget sysselsatt ägare (delägare) för samma tid, som avses under 1, tar ut ur rörelsen, dock lägst 200 000 kr för varje i företaget sysselsatt ägare (delägare) och år.

Marknadsvärde

Det sannolika priset på egendomen vid en normal försäljning. Kan detta värde inte fastställas är marknadsvärdet återanskaffningsvärdet med avdrag för värdeminskning genom ålder, slitage, omodernitet, minskad användbarhet på grund av nya produkter och ny teknik eller annan omständighet.

Maskiner och inventarier

Egendom som inte tillhör annan objekttyp och som inte anskaffats eller tillverkats för försäljning eller är särskilt undantagen i villkoren.

Till denna objekttyp räknas sålunda bl.a.:

- maskiner, inventarier, cistern vars innehåll inte är avsett för byggnads uppvärmning, ledningar, som inte är att hänföra till objekttypen *byggnad*
- förbrukningsartiklar såsom bränsle och smörjmedel
- reservdelar till egna maskiner, verktyg och redskap
- utrustning för butik, kontor, laboratorium eller lagerlokal
- trycksaker såsom kataloger och reklamtryck
- modeller, press- och stansverktyg, formar och mönster, såväl aktuella som inaktuella
- emballage av inventariekaraktär
- egendom anskaffad för uthyrning eller leasing
- av försäkringstagaren i hyrd *försäkringslokal* fast bekostad inredning – även om sådan enligt jordabalken tillhör *byggnad* – såvida inte annat anges i försäkringsbrevet.

Miljöskada:

- förorening eller annan inverkan på vattendrag, sjö eller annat vattenområde, grundvatten, luft samt mark
- ändring av grundvattennivån
- buller, skakning, värme, lukt eller ljus
- fukt eller kondens
- översvämning i samband med nederbörd
- annan liknande störning.

Objekttyper

Beteckning för försäkrade föremål. Objekttyper är:

- arbetstagares egendom

- byggnad
- kundens egendom
- lagrad information och licenser
- maskiner och inventarier
- pengar och värdehandlingar
- trädgård, tomt, markanläggningar och vattendrag
- varor

Okänd indirekt export

Försäljning till någon som, utan den försäkrades kännedom, i sin tur exporterar till köpare i annat land inom försäkringens geografiska tillämpningsområde.

Patientskada

Skador som ersätts av, eller skulle kunna ersättas av, patientskadeförsäkring eller motsvarande försäkring utomlands och som regleras enligt Patientskadelagen (1996:799) eller motsvarande utländsk lag.

Pengar och värdehandlingar:

- pengar och kontantkort, t.ex. telefon- och parkeringskort
- gällande frimärken, obligationer, kuponger, lottsedlar, växlar, checkar, försäljningsnotor och andra fordrings- eller värdebevis t.ex. färd- och inträdesbiljetter samt månads- och årskort.

Som värdebevis räknas inte bank- eller kreditkort.

Produkt

Vara eller annan egendom, inklusive sådan egendom som avlämnas enligt ett entreprenadavtal. I produkt innefattas även:

- sådana i leverans- eller entreprenadavtalet ingående montage- eller installationsarbeten, konstruktioner, råd eller anvisningar som är utförda eller lämnade av den försäkrade
- egendom som den försäkrade levererat i samband med utförandet av en tjänst.

Ren förmögenhetsskada

Ekonomisk skada som inte har samband med person- eller sakskada.

Retroaktiv period

Med retroaktiv period avses tidsperioden från det retroaktiva datum som anges i försäkringsbrevet till försäkringens första begynnelse dag.

Ritningar och arkivalier:

- originalritningar och andra originalhandlingar, t.ex. manuskript, bokföringsböcker, kartotek, korrespondens och exponerad originalfilm
- tidningars, bildbyråers och fotoateljéers arkiv och liknande.

Rådgivning:

- lämnande av råd och anvisningar
- utförande av utredningar, beräkningar, ritningar, beskrivningar etc.
- projektledning
- material- och byggnadskontroll samt besiktningar.

Rån

Våld på person eller användande av hot som innebär trängande fara inklusive lindrigare våld om våldet och tillgreppet omedelbart uppfattats av den som utsätts för våldet, att denne gjort vad som rimligen kan begäras

för att hindra eller minska skadan och att händelsen kan styrkas genom tillförlitlig utredning.

Serieskada

Med serieskada vid ansvarsförsäkring avses flera skador som:

- orsakats av samma fel, defekt eller säkerhetsbrist hos en eller flera produkter oberoende av när skadorna inträffar
- orsakats av samma försummelse i ritningar, beskrivningar, beräkningar, råd eller anvisningar oberoende av när skadorna konstaterats
- uppkommit av samma orsak och som inträffat vid samma tillfälle.

En serieskada betraktas alltid som en skada.

Skadedjur

Pälsånger, fläskånger, mjölbagge, plattbagge, kackerlacka, vägglus, silverfisk och brödbagge samt mässingsbagge, vanlig tjuvbagge, australisk tjuvbagge, mjölor, husor, fruktmott, kakaomott, dammlus, mal, myra, fågelkvalster, loppa, lus, tusenfoting, mögelbagge, fruktbagge, gråsugga, soldyrkare, hussyrsa, tvestjärt, geting, råttor och mus.

Skattemål

Anses föreligga då målet anhängiggjorts i allmän förvaltningsdomstol.

Skylt

Till skylt räknas tillhörande armatur och stativ. Som skylt räknas inte reklamballong eller skylt av väv.

Stöldbegärlig egendom

Med stöldbegärlig egendom avses:

- föremål helt eller delvis av ädel metall, äkta pärlor och ädelstenar
- antikviteter, konstverk och äkta mattor (handknutna orientaliska)
- klockor avsedda att bäras t.ex. fick- och armbandsur och hängur
- kameror, kameratillbehör och projektorer
- apparat/utrustning för ljud- eller bildåtergivning
- mobiltelefoner
- pälsar och pälsverk samt därför avsedda beredda och oberedda skinn
- tobak, vin och sprit
- dator, delar till dator samt till datorn hörande in- och utenheter som t.ex. bildskärm, tangentbord, mus, skrivare, digital kamera och datavideoprojektor (pc-kanon).

Tillverkningskostnad

Kostnader för direkt material, materialomkostnader, direkt arbetslön, tillverkningsomkostnader och administrationsomkostnader.

Transport

Transporten:

- börjar gälla då egendomen lämnar förvaringsplatsen för upplastning på *transportfordonet* på den ort där transporten börjar
- fortsätter att gälla under transporten och den lastning, omlastning och lossning som sammanhänger med transporten
- upphör att gälla då egendomen placerats på avsedd plats.

Trädgård, tomt, markanläggningar och vatten- drag

Fastighetens mark, asfaltering, växtlighet, stängsel, staket, flaggstång och liknande anordningar för stadigvarande bruk inom fastigheten såsom fast lekutrustning, utomhusbelysning, anslutning för motorvärmare och skulpturer.

Hit hör även grundvatten, vattentäkt, vattendrag, sjö och annat vattenområde.

Till kategorin hör inte brygga, simbassäng, vildmarksbad, vindkraftverk eller liknande.

Tvist

Med tvist avses att ett rättsligen grundat krav har framställts och helt eller delvis avvisats.

Tvistemål

Ärenden som registreras som tvistemål och – när ärendet prövas av svensk domstol – handläggs enligt rättegångsbalken (1942:740).

Utbytbara verktyg

Exempelvis formar, knivar, krossverktyg, press- och stansverktyg samt slagor som används i maskindon för bearbetning eller fasthållning, till exempel svarvstål, fräs, skruvstycke och fixtur.

USA och Kanada

USA och Kanada inklusive till dessa länder hörande territorier och besittningar samt andra områden som lyder under dessa länders lagstiftning.

Varor:

- råvaror
- produkter i arbete
- hel- eller halvfabrikat
- varuprover
- varor anskaffade eller mottagna i kommission för försäljning
- emballage och annan lös egendom, som är avsedd att ingå i varan eller dess förpackning och att åtfölja varan eller säljas tillsammans med denna.

Emballage av inventariekaraktär, som är avsett för upprepad sändning och som anskaffats för uthyrning eller leasing hänförs till objekttypen maskinerier.

Med varor avses även ej färdigställd egendom – pågående arbeten under utförande – som är avsedd att ingå i tjänsteuppdrag, t.ex. reklammaterial, arkitektmodeller, revisionsmaterial m.m. Färdigställd egendom av detta slag tillhör objekttypen lagrad information och licenser.

Värmekulvert

Ledningssystem i mark för distribution av värme och varmvatten. I ledningssystemet ingår rörledning, värmeisolering och skyddshölje.

Återanskaffningsvärde – byggnad

Den kostnad som skulle ha uppkommit, om byggnaden färdigställts som ny vid viss tidpunkt. I värdet ska inräknas alla kostnader som fordras för att byggnaden ska kunna tas i bruk, dock inte kostnader för byggnadsgrund eller grundmur som ligger lägre än såväl lägsta källargolvs undersida som angränsande jord- eller vattenyta.

Återanskaffningsvärde – maskiner och inventarier

Den kostnad som skulle ha uppkommit om ett föremål av samma eller lika ändamålsenligt slag anskaffas som nytillverkat vid viss tidpunkt. I värdet ska inräknas alla kostnader som fordras för att föremålet ska kunna tas i bruk, dock inte kostnader för maskinfundament under såväl lägsta källargolvs undersida som angränsande

jord- eller vattenyta.

Överfall

Skada genom våld på person utan att tillgrepp samtidigt förekommer.

OM VI INTE SKULLE KOMMA ÖVERENS

På Ålands Försäkringar Ab är vi måna om att ge personlig service och tillhandahålla en bra skadehantering. Råkar du ut för en skada vill vi att du ska få en korrekt behandling av ärendet och att du skall få den ersättning som du har rätt till enligt villkoren.

Ifall du inte är nöjd vill vi att du i första hand kontaktar skaderegleraren igen. Det kanske har inträffat ett missförstånd eller det kanske har framkommit nya omständigheter som kan påverka bedömningen.

Om du ändå inte är nöjd, begär prövning i Ålands Försäkringar Ab:s Skadeprövningsnämnd. Skaderegleraren kan förmedla ditt ärende, eller du kan kontakta oss direkt på:

Ålands Försäkringar Ab

Skadeprövningsnämnden Köpmansgatan 6

AX-22100 Mariehamn Telefon: +358 18 27600

Fax: + 358 18 27612

e-post: info@alands.se www.alands.se

Är du fortfarande inte nöjd kan du vända dig till domstol. Ta i så fall kontakt med en jurist eller närmaste tingsrätt för att få information. Ombudskostnaderna ersätts oftast genom rättsskyddsförsäkringen.